Ніва

БЕЛАРУСКІ ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВІК

№ 22 (1266) ГОД XXV БЕЛАСТОК 1 ЧЭРВЕНЯ 1980 г. ЦАНА 1 ЗЛ.

IX З'ЕЗД БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

1 чэрвеня г. г. у Беластоку адбудзецца IX з'езд Беларускага грамадска-культурнага таварыства.

На парадку дня:

— даклад старшыні ГП БГКТ;
— справаздача Галоўнай рэвізійнай камісіі;
— спрэчкі;
— выбары новых улад;
— прынящце пастаноў.

З'езд будзе праходзіць у памяшканні ГП БГКТ (Варшаўская 11) і пачнецца ў 9.30.

БГКТ 1976·1980

(Са справаздачы ГП на IX з'езд БГКТ)

АРГАНІЗАЦЫЯ

У справаздачным перыядзе адбыліся важныя змены ў галіне арганізацыйных спраў. У 1976 годзе таварыства перайшло на ўпрошчаную двухступенную арганізацыйную структуру: Галоўнае праўленне — гурток БГКТ.

Новая структура спрыяла бліжэйшым сувязям паміж гурткамі і Галоўным праўленнем.

У канцы 1979 года БГКТ налічвала 5871 асобу, аб'яднаную ў 181 гуртку.

У адносінах узросту стан арганізацыі прадстаўляецца наступным чынам:

ад 18 да 30 год — 3395 асоб
ад 30 да 40 год — 1367 асоб
вышэй 40 год — 1109 асоб

з наступным сацыяльным складам: рабочыя — 1495, сяляне — 1376, працоўная інтэлігенцыя — 1501, вучні сярэдніх школ і студэнты — 1373, пенсіянеры — 156 асоб.

Жанчын у БГКТ у канцы 1979 года было 2344, што складае 40% агульнай колькасці членаў.

Са статыстычных даных вынікае, што каля 70% членаў арганізацыі складаюць людзі, **маладзейшыя 30 год.**

Адукацыя членаў БГКТ у канцы 1979 года прадстаўлялася наступным чынам:

пачатковая — 1882 члены
рамесная — 1590 „
сярэдняя — 1896 „
вышэйшая — 493 „

У параўнанні з 1976 годам маем больш членаў з рамеснай і сярэдняй адукацыяй.

Члены БГКТ бяруць актыўны ўдзел у грамадска-палітычнай працы: да ПАРП належала 1101 член, ЗСЛ — 162, СД — 33 і ЗСМП — 2024 члены.

Галоўнае праўленне БГКТ на сваіх пасяджэннях узнімала канкрэтныя справы з дзейнасці Таварыства, праводзячы дакладны аналіз і падказваючы канкрэтныя крокі ў выбранай галіне.

У справаздачным перыядзе адбылося 26 пасяджэнняў Прэзідыума ГП, якія адбываліся сістэматычна, згодна з раней зацверджаным планам. Планы Прэзідыума былі выкананы ў 100%.

На пасяджэннях Прэзідыума, апрача арганізацыйных спраў, разглядаліся праблемы, вынікаючыя з выканання пастаноў З'езду, пленарных пасяджэнняў і уласных, а таксама накрэсліваліся напрамкі дзейнасці Таварыства.

КАМІСІІ

У справаздачным перыядзе дзейнічалі наступныя камісіі Галоўнага праўлення: культуры, асветы, літаратурнае аб'яднанне, навуковы гурток і гурток лектараў.

Камісія культуры ўсебакова аналізавала культурную дзейнасць Таварыства. Штогод праводзіла яна ацэнку культурна-асветнага года, аналізавала арганізацыю конкурсаў беларускай песні, тэатральных калектываў, народных музыкантаў і зацвярджала правілы конкурсаў БГКТ.

Камісія асветы канцэнтравала сваю дзейнасць вакол спраў беларускага школьніцтва. Яна дакладна ацаніла становішча ў навучанні беларускай мовы, разгледзела стан падрыхтоўкі праграмы згодна з уводзімай рэформай школьніцтва і справу забеспячэння падставовых школ падручнікамі для навучання беларускай мовы.

У справаздачным перыядзе заўважалася далейшая актывізацыя дзейнасці літаратурнага аб'яднання „Белавежа", навуковага гуртка і гуртка лектараў.

(Працяг на стар. 2)

Марыя Сак, Клаўдзія Домань і Анна Кузьміцкая з Новай Волі на цэнтральным аглядзе „Беларуская песня-80". *Фота М. Шаховіча.*

КАБ РАЗМНОЖЫЛІСЯ!

У аглядзе 11 мая г.г. абяцала прыняць удзел чатыры або пяць аматарскіх драматычных калектываў БГКТ, але на сцэне на Варшаўскай 11 свае апошнія работы паказала ўсяго два: з Бельскага беларускага ліцэя і з беластоцкага гуртка БГКТ. Можна было б капацца ў прычынах, чаму не прыехаў у Беласток той ці іншы калектыў, але гэта ўжо іншая справа.

Усё ж варта згадаць, што драматычныя калектывы не былі ў нас нялюбымі падчырыцамі. Нашыя літаратары на іх рэпертуарныя запатрабаванні адклікаліся сваімі п'есамі, а ГП БГКТ як ні як, але ўсё ж выдала некалькі зусім ладных зборнікаў сцэнічных твораў беларускіх аўтараў ад В. Дуніна-Марцінкевіча пачынаючы. Дзе толькі нараджалася задума і знаходзіліся ахвотныя да пастановкі, туды заглядаў з дапамогай працаўнік ГП БГКТ — нястомны Я. Крупа. Праўда, усяго гэтага было малавата. Гляньма, аднак, на конкурс „Беларуская песня", асабліва на ўдзел у ім народных спявачак, ці на рост этнаграфічных калектываў. Яны не карыстаюцца большай і лепшай дапамогай, чым драматычныя калектывы, а з кожным годам колькасць удзельнікаў у іх павялічваецца, мастацкі ўзровень павышаецца. Не, я таксама зусім не спяшаюся сцвярджаць, што пастаноўка на сцэне „Пінскай шляхты", „Прымакоў" ці „Мікітавага лапця" аджыла свой век і болей не захопіць нас. Гэта творы неўміручыя, залацінкі нашай нацыянальнай сцэнічнай творчасці, і да іх беларускае сцэнічнае мастацтва будзе вяртацца заўсёды. Пераканаўся я ў гэтым у мінулым годзе, калі ўбачыў на сцэне Беларускага Акадэмічнага тэатра імя Я. Купалы ў Мінску цікавейшую пастаноўку „Ажаніцца — не журыцца" якраз паводле вадэвіляў „Міхалка" і „Мікітаў лапаць". Песні Р. Барадуліна і М. Качана, рэжысура Б. Утора ва, мастацкае афармленне Б. Герлавана і дасканалая ігра заслужанага для беларускага тэатральнага мастацтва калектыву — усё разам дало цалкам новае, сучаснае жыццё гэтым не столькі п'есам, колькі матывам і сітуацыям, якія складаюць іх аснову. Інакш кажучы: мінскія „купалаўцы" па-цяперашняму інтэрпрэтавалі колішнія п'есы. Вынік дасканалы: перапоўненая зала, хоць гэта была саракавая ці больш пастаноўка. Жывы водгук сярод гледачоў. Вечар роднага тэатра. Вядома, нашым аматарскім калектывам не пад сілу сцэнічныя здзяйсненні такога рангу. Але гэта зусім не абазначае, што не варта спрабаваць ісці ў гэтым кірунку, узбагачаць пастаноўкі песнямі і музычным фонам, даваць ім жыццё ў новай форме, зацікавіць імі ў роўнай ступені як акцёраў-аматараў, так і гледачоў. Ды і наогул трэба шукаць новыя формы сцэнічнай творчасці.

А што такія пошукі аматарскага тэатральнага руху БГКТ зусім не чужыя, сведчыў якраз сёлетні агляд. Дванаццаць стройных, прыгожанькіх дзяўчынак-вучаніц з першых, другіх і трэціх класаў Бельскага беларускага ліцэя пад кіраўніцтвам настаўніцы роднай мовы мгр В. Рышчук і пры дапамозе Я. Крупы зрабілі даволі ўдалую інсцэнізацыю паэмы нашага рэдакцыйнага калегі М. Шаховіча „Святая ноч". Чароўная маладосць, свежасць дэкламацыі, грацыя руху, родныя напевы ў музычным фо-

(Працяг на стар. 4)

ПАВЕДАМЛЕННЕ

Ад наступнага нумара „Ніва“ будзе каштаваць 2 зл. Павышэнне цаны было выклікана агульным павелічэннем выдавецкіх коштаў. Спадзяемся, што нашы верныя чытачы нам не здрадзяць і гэта рашэнне не акажа адмоўнага ўплыву на пашырэнне нашага тыднёвіка.

Чытачы, якія ўжо зрабілі падпіску, дадатковай аплаты рабіць не будуць.

ХРОНІКА

■ Нядаўна адбыўся справаздачна-выбарны сход гуртка БГКТ у Сухінічах (Шудзялаўская гміна). Абмеркаваўшы працу гуртка і накрэсліўшы заданні далейшай дзейнасці, прысутныя выбралі новае праўленне, у склад якога ўвайшлі: Юры Курыловіч — старшыня, Іван Апановіч — сакратар і Уладзімір Усцілка — скарбнік.

■ З нагоды дзён савецкай культуры ў Польшчы, у другой палавіне красавіка адбыліся аўтарскія сустрэчы Алеся Барскага ў Гайнаўцы: у Доме культуры „Ляснік“, у прафесіянальных школах, у гарадской бібліятэцы і клубе БГКТ, а ў Бельску — у Беларускім ліцэі і пачатковай школе № 3, а таксама ў вёсцы Аўгустова.

■ 14 мая Прэзідыум ГП на сваім апошнім пасяджэнні ў гэтай кадэнцыі абмеркаваў усе арганізацыйныя справы, звязаныя са з'ездам БГКТ, каб прайшоў ён спраўна і на належным арганізацыйным узроўні.

■ 15 мая Галоўная рэвізійная камісія БГКТ правяла кантроль статутовай дзейнасці ГП у перыядзе ад студзеня да 15 мая бягучага года, а таксама падрыхтавала справаздачны даклад на з'езд БГКТ. (мх)

КАЛЯНДАР

105 гадоў назад

3.6.1875 пам. Ж. Бізэ, французскі кампазітар, аўтар оперы „Кармэн“.

6.6.1875 нар. Т. Ман, нямецкі пісьменнік.

90 гадоў назад

3.6.1890 пам. О. Кольберг, польскі этнограф і фальклярыст.

75 гадоў назад

1.6.1905 нар. Э. Кунавіч, польская пісьменніца, аўтар „Ненасытных сэрцаў“.

* * * * * * * * *

2 VI 1910 г. „Наша ніва“ пісала:

За апошнія дзевяць год школы ад пажараў у беларуска-літоўскіх губернях было на тры мільёны рублёў; з гэтаго болей як на мільён рублёў школы прыходзіцца на адну толькі Мінскую губерню.

✲

Найменшае государство на свеце гэта рэспубліка Танаволя, недалёка Італіі; займае яно ўсяго 21 квадратных маргоў, а ўсіх жыцелёў — 170 душ. Ня маюць яны войска, ані паліцыі, і апрача на школу ніякіх іншых падаткаў ня плацяць.

Niwa

BIAŁORUSKI TYGODNIK SPOŁECZNO-KULTURALNY

ODZNACZONY ZŁOTĄ ODZNAKĄ „ZASŁUŻONY BIAŁOSTOCCZYŹNIE“

Organ Zarządu Głównego Białoruskiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego

ADRES REDAKCJI
Niwa
ul. Wesołowskiego 1
15-950 Białystok, skr. poczt. 149
tel. 2-32-41

Wydawca:
RSW „Prasa-Książka-Ruch“, Przedsiębiorstwo Wydawniczo-Kolportażowe w Białymstoku. Prenumeratę na kraj przyjmują Oddziały RSW „Prasa-Książka-Ruch“ oraz urzędy pocztowe i doręczyciele. Cena prenumeraty rocznej 52 zł. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę, która jest o 50% droższa od prenumeraty krajowej, przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch“, Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw, ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa, konto NBP XV Oddział w Warszawie nr 1153-201045-139-11.

B.Z.Graf. Zam. 881. Nakład 7.700 I-2

Самадзейніцы з Трасцянкі на цэнтральным аглядзе фальклорных калектываў у Беластоку ў маі г.г. (III месца). *Фота М. Гайдука.*

(Працяг са стар. 1)

БГКТ 1976·1980

Праца камісій садзейнічала згуртаванню пры Галоўным праўленні БГКТ актыву з адпаведнай прафесіянальнай і грамадскай падрыхтоўкай. Дзейнасць гэтых камісій і гурткоў была творчай і актыўнай. Яны ўнеслі вялікі ўклад у далейшае ўдасканальванне працы нашага таварыства і па зместу і па якасці.

ВЫДАННІ

За мінулыя чатыры гады Галоўнае праўленне БГКТ выпусціла 8 кніжных выданняў агульным тыражом 21500 экземпляраў, у тым ліку:

— 4 Беларускія календары:

— зборнік сцэнічных п'ес С. Яновіча ў 1976 г.,

— зборнік вершаў „Неспакой“ Я. Чыквіна ў 1977 г.,

— зборнік вершаў „Праміпанне“ М. Шаховіча ў 1978 г.,

— зборнік вершаў „Супраць ветру“ І. Баравіка ў 1979 г.

Цяпер знаходзіцца ў друку альманах „Белавежа“. Падрыхтаваны да друку зборнік вершаў Н. Артымовіч „Роздумы“.

У 1979 г. была створана пры Галоўным праўленні выдавецкая камісія.

КОНКУРСЫ

Культурна-асветнай дзейнасці БГКТ у мінулыя чатыры гады ўласцівым было далейшае ўдасканальванне працы ў асяроддзі.

Галоўнае праўленне БГКТ многа ўвагі адвяло развіццю самадзейнага мастацкага руху і клапацілася пра ўдасканальванне дагэтуль выпрацаваных цікавых форм культурна-асветнай дзейнасці.

Важнае месца ў культурна-асветнай дзейнасці таварыства займаюць конкурсы беларускай песні і тэатральных калектываў.

Конкурс беларускай песні садзейнічае ажыўленню зацікаўлення рэгіянальнай творчасцю. Ён, несумненна, мае вялікі ўплыў на развіццё і працу аматарскіх калектываў БГКТ.

Штогод прыбывае ўдзельнікаў на раённых эліміняцыях і цэнтральным аглядзе. Сістэматычна ўзбагачаецца рэпертуар. Пра багацце рэпертуару красамоўна сведчыць факт, што на раённых эліміняцыях і цэнтральных аглядах песні не паўтараюцца. Трэба падкрэсліць, што ў конкурсе вельмі вялікае месца займаюць фальклорныя песні, яны — багатая крыніца рэпертуару. Таксама з кожным годам павышаецца мастацкі ўзровень конкурсаў.

Здаўна праводзіцца ў нас конкурс на найлепшы тэатральны калектыў. Хоць тэатральнае мастацтва не карыстаецца такім зацікаўленнем і папулярнасцю, як песня, але ёсць такія асяроддзі, дзе гэтая форма культурнай дзейнасці культывуецца і развіваецца. Значныя дасягненні маюць тэатральныя калектывы з Бельскага беларускага ліцэя, Беластока, Меляшкоў, Арэшкава. Цікавыя тэатральныя пастаноўкамі ў Рыбалах, Паўлах і іншых мясцовасцях. У сувязі з выступаючым ужо некалькі год недахопам рэпертуару ў ГП БГКТ, некаторыя тэатральныя калектывы карыстаюцца выданнямі з Беларускай ССР, выбіраюць з іх да пастаноўкі тыя п'есы, якія адпавядаюць нашым умовам і магчымасцям артыстаў-самадзейнікаў. Новай карыснай з'явай, што наглядаецца ў конкурсе тэатральных калектываў, ёсць выбар кіраўнікамі калектываў і пастаноўка п'ес на цікавыя тэмы і з глыбокім грамадскім зместам. П'есы на сучасныя тэмы ахвотна ставяць калектывы з Беластока, Бельска і Рыбалаў. Высока цэнім пачатую калектывам з Меляшкоў і падхопленую самадзейнікамі з Арэшкава і Тапчыкалаў ініцыятыву фальклорных пастановак. На жаль, трэба сцвердзіць, што ў аглядзе кольkасць калектываў з кожным годам змяншаецца. Таму неабходна намагацца павялічыць колькасць тэатральных калектываў, звярнуць большую, чым дагэтуль увагу на павелічэнне кваліфікаванай дапамогі калектывам і пры вы-

(Працяг на стар. 4)

Юрка Харкевіч на цэнтральным аглядзе „Беларуская песня-80“. *Фота М. Шаховіча.*

TELEWIZJA WARSZAWA

Niedziela 1 VI — 6.40 TTR, RTSS J. pol. sem. II. 7.10 Biol. sem. II. 7.40 Now. w domu i zagr. 8.10 Emerytury dla rolników. 8.20 Telewizjada. 8.55 Pr. dnia. 9.00 Teleranek. 10.20 Antena. 10.45 Świat, który nie może zaginąć — ang. film dok. 11.35 Dziennik. 12.20 Piotr Paleczny. 13.05 Z kamerą wśród zwierząt. 13.35 Koncert życzeń. 14.15 Sekret wróżki — fragmenty spektaklu „Wróżka Zdzicha”. 14.35 Program z okazji Dnia Dziecka. 15.05 Teatr Tel. „Pierścień i róża” W. Thackeray. 16.20 Los. duż. lot. 16.35 Tele-echo. 17.35 One szły na Berlin — radz. film fab. 19.00 Wieczorynka. 19.30 Dziennik. 20.10 Weź mnie ze sobą — franc. film fab. 21.50 Sportowa niedziela. 22.05 Wiosna estradowa.

Poniedziałek 2 VI — 12.45 TTR, RTSS — J. pol. sem. IV. 13.25 Mat. sem. IV. 15.20 Pr. dnia. 15.25 NURT — Filozof. 15.55 Obiektyw. 16.15 Dziennik. 16.30 Zwierzyniec. 16.55 Dzień dobry w kręgu rodziny. 17.25 Studio Młodych. 17.45 Kobiety zza lady — film fab. TV CSRS. 18.30 Małe kino. 18.50 Dobranoc. 19.00 Echa Stadionów. 19.30 Dziennik. 20.10 Teatr Tel. P. Zindel „Księżycowe nagietki”. 21.20 Horyzont. 21.50 Szkic do portretu W. Małcużyńskiego. 22.40 Dziennik.

Wtorek 3 VI — 6.00 TTR, RTSS — J. pol. sem. IV. 6.30 Mat. sem. IV. 11.05 Dla szkół: Pr. dla najmłod. I—III. 12.55 Pr. dla szkół średnich I—II. 13.25 TTR, RTSS — Fiz. sem. II. 14.00 Chem. sem. II. 15.20 Pr. dnia. 15.25 Klub Seniora. 15.55 Obiektyw. 16.15 Dziennik. 16.30 Dzień dobry w kręgu rodziny. 16.55 Interstudio. 17.20 Sonda. 17.50 Studio Młodych. 18.10 Królik Bugs przedst. — film anim. 18.40 Radzimy rolnikom. 18.50 Dobranoc. 19.00 Skojarzenia. 19.30 Dziennik. 20.10 Dokąd płyną złote rybki — franc. film fab. 21.45 Ex libris. 22.10 Dziennik. 22.35 Forum krytyków.

Środa 4 VI — 6.00 TTR, RTSS — Fiz. sem. II. 6.30 Chem. sem. II. 15.20 Pr. dnia. 15.25 NURT — Psych. 15.55 Obiektyw. 16.15 Dziennik. 16.30 Pan Półka i Spółka. 16.55 Los. express i małego lot. 17.05 Dom i my. 17.20 Dzień dobry w kręgu rodziny. 17.45 Skarbiec. 18.10 Dyrektor Rzeczypospolitej Kwidzyńskiej — film dok. 18.25 Studio Młodych. 18.50 Dobranoc. 19.00 Lekarz radzi. 19.05 Od Predappio do Marzabotto — rep. film. 19.30 Dziennik. 20.10 Być z tobą — radz. film fab. 21.45 Konkrety. 22.15 Dziennik. 22.30 Camerata.

Czwartek 5 VI — 9.00 Dla dzieci: Złoto Huntera — ang. film ser. 9.55 Estrada Folkloru. 10.25 Racławice 1794 — dokument fabularyzowany. 11.45 Chopin w Dusznikach — rep. muz. 12.15 Dziennik. 12.30 Piękne głosy: Jerzy Jadczak. 13.15 Teatr Tel. Adam Asnyk „Z pokorą nasze pochylamy głowy”. 13.45 Ten nieznośny kłapouch — franc. film fab. 15.20 Zgadnij kim jestem. 16.05 Najdłuższy dzień — ameryk. film fab. 19.00 Wieczorynka. 19.30 Dziennik. 20.10 Teatr Sensacji: Anthony Shaffer „Detektyw” 21.35 Pegaz. 22.20 Recital Marie Laforet. 23.00 Forum korespondentów.

Piątek 6 VI — 11.05 Dla szkół — Pr. dla najmłodszych kl. I—III. 12.00 Pr. dla kl. IV — Od Wrocławia do Szczecina. 12.55 Geogr. kl. VII. 13.25 TTR, RTSS Fiz. sem. IV. 14.00 Geogr. sem. IV. 15.05 Red. szkolna zap. 15.20 Pr. dnia. 15.25 NURT — Psych. 15.55 Obiektyw. 16.15 Dziennik. 16.30 Piątek z Pankracym. 16.55 Dzień dobry, w kręgu rodziny. 17.30 Studio Młodych. 17.50 Czterdziestolatek — odc. XVII pt. Cwana bestia, czyli kryształ — film fab. TP. 18.50 Dobranoc. 19.00 Informator turyst. 19.30 Dziennik. 20.10 Potyczki rodzinne — teletur. 21.45 Poglądy. 22.00 Studio Teatralne — Murray Schisgal — Maszyny do pisania. 22.50 Dziennik.

Sobota 7 VI — 6.00 TTR, RTSS Fiz. sem. IV. 6.30 Geogr. sem. IV. 12.25 J. pol. Bohater w utworach A. Mickiewicza. 12.55 Biol. sem. II. 13.25 Pr. dnia. 13.30 Radzimy rolnikom. 13.40 Radar. 13.55 Obiektyw. 14.15 Dziennik. 14.30 Orbita. 15.00 Studio 2. (ur)

ТЭЛЕВІЗІЯ МІНСК

Piątek 30 V — 8.35 Film fab. 18.00 P. nożna. Dynamo (Tbilisi) — Dynamo (Kijów) 19.00 P. nożna. Spartak — Szachtior.

Sobota 31 V — 13.45 Film. fab. 14.50 W świecie zwierząt. 18.35 Spektakl.

Niedziela 1 VI — 13.00 Film ser. 15.15 Klub podróży. 16.40 Film anim. 17.00 Panorama międzynarodowa. 18.00 Pr. muz. 18.45 Film fab. 20.35 Koncert.

ГАВОРЫЦЬ БЕЛАСТОК!

Беларуская радыёперадача: субота 12.05 — 12.25 (UKF).

КІНО

Białowieża Szacowni nieboszczycy — wł. 3—4. Afera Concordo — wł. 5—6. Droga daleka przed nami — pol. 7—8.
Bielsk Podl. Strach na wróble — USA 2—3. Rafferty i dziewczyny — USA 4—5. Lawina — USA 6—8.
Czeremcha Zasady domina — USA 3—4. Pogrzeb świerszcza — pol. 7—8.
Czyże Zmory — pol. Cygańska miłość — bułg. 4—8.
Gródek Racja stanu — fr. 7—8.
Hajnówka Kilka pytań na tematy osobiste — radz. 2—3. Zwolnienie warunkowe — USA 4—6. Zamiana — bułg. 7—8.
Michałowo Samotnik — fr. 3—4. Czarny korsarz — wł. 5—6. Bilet powrotny — pol. 7—8.
Mielnik Powrót człowieka zwanego koniem — USA 7—8.
Milejczyce Wysokie loty — pol. Porażenie prądem — węg. 4—8.
Narew Wierna żona — fr. Wrześniowa eskapada — rum. 4—8.
Narewka Aria dla atlety — pol. Gang Olsena na szlaku — duń. 4—8.
Nurzec Adaś i Ola — czes. 3—4. Porwanie „Savoi” — pol. 5—6. Rewolwer Python 357 — fr. 7—8.
Orla Hotel klasy lux — pol. Dziewczyna do dziecka — wł. 4—8.
Rajsk Sabina Wulff — NRD. Sto koni do stu brzegów — pol. 4—8.

БЕЛАВЕЖА

СТАРОНКА ЛІТАРАТУРНА-МАСТАЦКАГА АБ'ЯДНАННЯ ПРЫ ГП БГКТ

* *** *

пасля кожнага дня пытальнікаў
чакаем слова начнога
і прыдумаем сто розных ѳаоў
на гэта адно
на памылку пройдзеных дарог

з небяспечнай хуткасцю
шукаем опіум для хворых душ
шукаем там
дзе няма сэрц

злоўленая ілюзія ёсць праўдай
нашай
так як кожная праўда ілюзіяй

з нясконччаным маналогам
з бязрэмянным маўчаннем
блудзім у сваіх ціхіх калідорах
смерцяносных
адыгрываем тэатр аднаго акцёра
перад сабой

вечныя манадрамы з рэквізітам
разбітым збанком

Надзея Артымовіч

* *** *

Змучаны жыццёвай мітуснёй
уцякаю я ў бездань успамінаў.
І патанаю...
І як жа добра мне ў ёй!
На хвалях зелені, пад ліўнем сонца
сярпом займістым радасць жну,
палетак шчасця мой бясконцы,
і не кранае стома маіх рук.
смяюся я, п'яны цішынёй...
І скрыгат:
дзівосны свет мой у бездань рынуў,
змучаны жыццёвай мітуснёй.

Мікалай Гайдук

Слова аб паэце

Асуджаны ў няспынным нагляданні
на вечную бяссонніцу
палаючай паходняй
разбурае частку ночы

знаходзячы палыны чэрні
у глыбіні ўслаўленага дня
асцерагае перад ноччу

верачы ў бясконцае праміманне
верыць у бясконцасць існавання

Прыслухоўваючыся слову
задуменнасць і мудрасць мінулага
уліване ў пусты смех нованароджанага

Юрка Баена

* *** *

говору о свободі
а нэ прызнаюсь до сэбэ
любʼю і жычу смэрті
і тым мойэ ворогі
доўго жывут і здоровы
а я пэрэстаю
віэрыті в Бога
ворочаюсь до пустэі кліэткі
а прыятелі
вкідают куосьць коб грызла
і луокоть на нуоч за подушку.

З. Сачко

* *** *

Нам хоціць цяпла
каб абагрэць два сэрцы

сэрцы блізкія
сэрцы далёкія
як свежыя парасткі
жывога хараства
нам хоціць цяпла
каб растапіць
ледзяную гару
што вырасла ад выдумкі
між намі
нам хоціць цяпла
каб абагрэць ім
нашы халодныя
рукі і губы
каб зноў вярнулася
каханне

Леапольд Танкевіч

Міра Лукша

Міра Лукша з'яўляецца студэнткай польскай філалогіі Беластоцкага філіяла Варшаўскага універсітэта.

ЛОТАЦІ

(Запіскі ў сшытку па біялогіі)

Лотаці любяць мокра і многа сонца. Зацвітаюць толькі вясною. Усюды іх поўна. Пакрываюць лугі цудоўным жоўтым дываном. Калі праходзіць вясна, лотаці губяць кветкі, прыгінаюцца сярод траў. Робяцца, як усё зялёнае, у зялёнасці непрыкметныя.

Каровы не ядуць лотацяў.

ЛОТАЦЬ АДЫХОДЗІЦЬ

Плывучыя караблі, напоўненыя збожжам і людзьмі, бачыў Лотаць у снах. Сны пахлі даўнасцю, трывожным паветрам і сонцам. Раніцай Лотаць быў сумны і задумлівы. Еўшы яешню з зялёнай цыбулькай, глытаў дробныя цёплыя слёзы, сплываючыя па горле. Паволі ў забыццё адвейваліся ветры, дзьмухаючыя караблям у нацягнутыя, льнянашэрхнутыя парусіны.

Сходзячаму па лесвіцы Лотацю бічаваў твар халодны скразняк, які ўрываўся праз выбітае шкло на трэцім паверсе. Вывейваў цёплыя плыні за кармамі караблёў, рыючыя ў памяці Лотаця далікатныя палосы.

* *** *

Лотаць пастарэў. За апошні час ён быў сумны, вельмі сумны, трошкі пасівеў. Калі ідзе па вуліцы Мазавецкай, шлёпае па размоклым снезе, машыны яго апырскваюць. Так нейк адыходзіць. Можа таму, што зіма, што трава бурая, брудная і мокрая прыліпла да празяблае зямлі, а сонца даўно ўжо не відаць. Лотаць у думках блукае па ранішніх лугах, пасярод адурманьваючых пахаў, есць шчаўе. Я шчаслівa, калі Лотаць расказвае аб матылях, якія выходзяць з-пад зямлі, з краіны Перфероны, каб напіцца свежай расы, а пасля, пацяжэлыя, заглыбленыя ў блакітную перспектыву зіркатым вокам, сходзяць у падзямелле, поўныя радасці, паху сонца і дыханняў.

* *** *

Лотаць валачыўся па гарах. Горы стаялі спакойныя, парослыя годным цёмназялёным лесам. Над імі вісела паважнае неба, з сонцам, нібы залатым талар.

Лотаць прагна ўдыхаў пакінутыя даўно адгучаўшымі людзьмі дымы вогнішч. Быў ён сумны і не адзінокі.

ЛОТАЦЬ ГАВОРЫЦЬ МНЕ ШЧЫРА І МОЧЫЦЬ НОГІ Ў ПЛЫТКАЙ РЭЧЦЫ

ёсць ува мне столькі сонца
у запакаваных чамаданах
ёсць ува мне столькі ветру
пахнучага стэпам

ёсць ува мне столькі думак
столькі сноў і абяцанняў
на канец і жыццё

ЛОТАЦЬ ШУКАЕ СЭНСУ

калышучы няспешна
думкі ў вялікіх попельніцах
страсаючы рацыі пашарэўшыя
(няважныя ў даны момант?)

хацеў бы ўбачыць за вакном
неба памытае пасля буры

— Шыбы задымленыя
над аслепленым вокам
выраслі ў кітайскую пагаду

ЛОТАЦЬ УСПАМІНАЕ КУРКУ РАБКУ, СВАЮ ЗНАЁМУЮ, БЫВАЛА

Прыехалі людзі з далёкага свету. Зразумела, да нас у госці...

Трэ было зарэзаць нашу Курку Рабку, якая калісьці знесла залатое яечка. Дзеці цяпер не хочуць слухаць казак пра няборкычыцу Рабку. Жыццё ёсць жыццём, Курка Рабка ўвайшла ў гісторыю, як міф, нерэальны сёння.

Задавайце паважныя пытанні аб жыцці. Хто цяпер знясе залатое яечка...

ЛОТАЦЬ У АОРЦЕ

на здзертых падошвах
хаджу ад дзвярэй да дзвярэй
— стаяць толькі пустыя рамы
клякочуць завесы іржою
вецер стукае клямкамі
— за імі каменнае поле
аж па згорблены гарызонт

ЛОТАЦЬ ПРАБУЕ ЗАПІСАЦЬ ДЫХАННЕ

У ім чаіцца цэлае дрыжэнне хвіліны, прыўзнятай над западаючым у дрымоту горадам. Мне хочацца ўспырхнуць пад агалелымі дрэвамі. Адзін лісток прыліп мне да шчакі і заяўляе мне, што я не больш матэрыяльны ад яго.

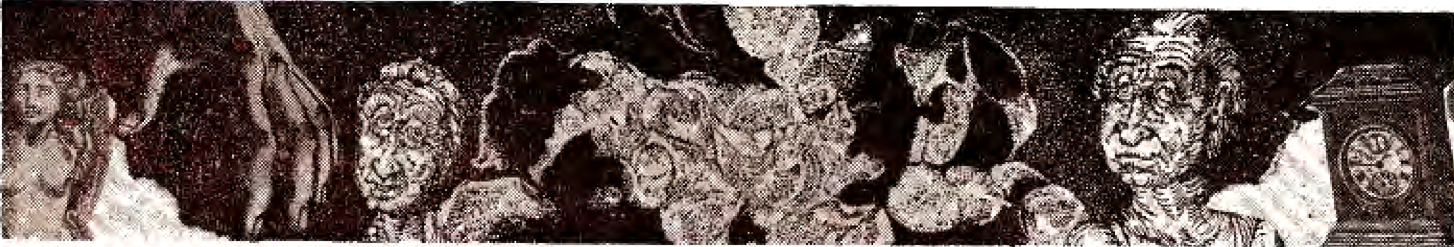
Штось сноўдаецца каля сэрца, штосьці вылупліваецца ў скроні. Прабую гэта распазнаць, адасобіць ад сябе. Страх гэта ,якісьці, ці прадчуванне цяперашняга? Цяпер расцягваецца ад скраю да скраю, на чырвонажоўтай паласе над горадам. А так... Гэтае з левай — ужо было. Тое з правай — будзе.

А дзе сярэдзіна?...

ЛОТАЦЬ ПРАБУЕ АДГАДАЦЬ БЫЦЦЁ

Лотаць доўга ўначы не мог заснуць. Думаў. За вакном павісла цёмнасіняе неба, што стракацела хаўтурнымі зорачкамі. Зараз жа над гарызонтам крывава палала чырвоная паласа. Горад пагасіў вокны, ліхтары дрыжалі лілова.

Аб чым думаў Лотаць? Думаў, што так ляжыць і заснуць не можа. Што думае. А за вакном ападае ліловае неба, такое цяжкае і сумнае, прыгнятае дрымучы горад і Лотаця, прытаенага на тапчане.

 ДЭЛЬФЫ

Язычаскі Рым старажытнай Элады
Ляжыць пада мной у руінах адных.
Пялёнкай імглы аблілі Фердыяды
Асколкі святынь і сляды старыны.

Як чорная рэчка пад мурам высокім,
Падскальнай сцяною праходзіць шасэ
Над стромкім абрывам, над ярам глыбокім
І ўсё серабрыцца ў бліскучай расе.

Няма ўжо Святога Вужа ля крыніцы,
У цёмнай Кастыльскай пячоры гудзе.
Наяды ў сукенках, штанах ці спадніцах
Палошчуць ступні ў крышталёвай вадзе.

Калісь падпіралі калоны, пілястры
Святы павільён над басейнам з вадой.
Бялеюць яшчэ, як слаі алябастру,
Застылыя плямы далёкіх гадоў.

Выходжу з пячоры па вузкіх ступеньках,
Шуміць на платанах малітву лісцё.
Здымае імглу, як з дзяўчыны сукенку,
Падняўшыся з гор залацісты касцёр.

Унізе ў траве цень слядоў Гімназьёна,
Два храмы Афіны ў руінах ляжаць.
І толькі Талос захаваў тры калоны,
Куском капітэлі ўпрыгожвае пляц.

Глядзіць ён уверх, дзе быў храм Апалона,
Дзе з Піфіі слоў віхі путы інтрыг,
Дзе плёткам яе аддавалі паклоны
І бедны пастух, і кароль-сібарыт.

Няма ўжо даўно языкатай варожкі
Над ямай, ля каменя-пупа зямлі,
Няма яе трона — малога трыножка,
Гара не дыхае дурманам з шчылін.

Стаяць там калоны, як пні векавыя
Абрэзаных дрэў з абадранай карой,
Над імі тэатр і ступенькі старыя
Навекі зрасліся з зялёнай гарой.

Вышэй стадыён, нібы плоская пляшка,
Акружаны леса зялёнай сцяной...
І ўсюды турысты, як стужкі мурашак,
Паўзуць па сцяжынках, парослых травой.

Д. Шатыловіч

ВАСЬКА І ІНШЫЯ

Фельетон з 17 нумара „Нівы" пад загалоўкам „Васька" не можа быць нікому абыякавы. Гэта публікацыя, над якой варта задумацца ў сувязі з масавасцю падобных з'яў у нашым жыцці. Аматараў алкаголю можна сустрэць не толькі ў Гайнаўцы. Гэтая з'ява стала ўжо праблемай нашай грамадскасці. Гэта ўжо ў нас так папулярнае, што і ўвагі не звяртаем ніякай. А раз не звяртаем увагі, значыць так павінна быць. А як павінна быць? Мы ведаем — чытаем газеты, газеты, ведаем з радыё і тэлебачання. Толькі не ведаем, як быць, каб не зрабіць так званы „клін" пасля ўчарашняй папойкі, пасля чаго і мора нам па калені. А што церпіць ад гэтага сям'я, а найбольш дзеці, не гаворачы аб уласным здароўі, што ж нам да гэтага!?

Бываюць і такія выпадкі, калі п'юць алкаголь на прадпрыемствах у час працы. Калісь пісаў Сакрат Яновіч аб тым жа ў фельетоне „Газёры". Нічога не змянілася на прадпрыемствах. Змяніліся толькі некаторыя кіраўнікі, а гарэлка ў далейшым заставалася актуальнай.

Наканец, многа гаворым пра добрую работу. Ды гэтай добрай работы ніколі не будзе, пакуль працаўнік будзе бяскарна на рабоце піць, што ледзь за браму выкаціцца. І зноў цікавае пытанне: за што ён п'е, калі сваю зарплату поўнасцю аддасць жонцы? Ды і так бывае ў нашым жыцці, што невядома за якія грошы, а людзі п'юць.

В. Семянюк

ВАРТА ПАДУМАЦЬ

С. Сцепанюк у сваім артыкуле „Прафесія, якая памірае" ў 18 нумары „Нівы" вельмі трапна напісаў, што цяпер усё цяжэй і цяжэй знайсці добрага каваля, які б паладзіў звычайную сельскагаспадарчую прыладу ці падкаваў каня. Маладым майстрам лепш і выгадней рабіць жалезныя брамы, чым абцягнуць сашнік.

Не ведаем, што будзе, калі ў нас у Дубічах Царкоўных адыйдзе стары і вельмі здольны каваль Сымон Корх, які ніколі і нікому не адмовіў сваёй паслугі і які ўсё робіць добра і танна. А гэта ўжо стары чалавек. Спадзяемся на маладых кавалёў нашых — Семенюкоў і Веслава Гамзыка, бо інакш труба. І ў цяперашні час без каваля ані руш.

* * *

Не раз мы пісалі ў „Ніве" пра дрэнную дарогу, якая ідзе з Дубіч Царкоўных у Чэхі Арлянскія. Вось хутка гэтая дарога застанецца толькі ва ўспамінах. Цяпер на ёй хуткім тэмпам праходзяць работы — заліваюць асфальт. Будзе зусім новы асфальт і настолькі тоўсты, што найцяжэйшыя грузавікі не пакінуць ніякага следу. Работамі кіруе дарожны тэхнік Ян Майстровіч.

М. Панфілюк

Сцэна з пастаноўкі бельскімі ліцэістамі „Святой ночы" М. Шаховіча.

(Працяг са стар. 1)

КАБ РАЗМНОЖЫЛІСЯ!

не — добра перадалі гледачам лірыку гэтага твора, стварылі ў зале той настрой, які прымушае захапіцца незвычайнасцю людскога існавання і багацця пачуццяў. Гэта была ўдалая спроба тэатра паэзіі — формы сцэнічнай творчасці ў наш час вельмі папулярнай на свеце, а для нашай арганізацыі вельмі патрэбнай.

Журы пад старшынствам В. Самойліка і з удзелам М. Гайдука і М. Грыгарука прызнала бельскім ліцэістам-акцёрам першае месца. Таксама першае месца прызнала яно драматычнаму калектыву з беластоцкага гуртка БГКТ за пастаноўку вадэвіля „Шчаслівая лавачка".

Дзве першыя ўзнагароды былі дадзены таму, што інсцэнізацыя „Святой ночы" і пастаноўка „Шчаслівай лавачкі" — гэта цалкам розныя справы, зусім іншыя формы сцэнічнай творчасці. Беластоцкія самадзейнікі разыгралі камічную сітуацыю з гарадскога жыцця — нашых дзён, п'есу на сучасную тэму, як кажуць тэарэтыкі. Гледачы з зацікаўленнем сачылі за ігрой, пазнавалі ў сітуацыях на сцэне тое, што бачаць штодзень вакол сябе. Што ж, людзі патрабуюць такога бескłапотнага смеху з саміх сябе. І зноў нешта новае ў нашым тэатральным руху, свежае, вартае далейшых пошукаў. Беластоцкія самадзейнікі робяць гэта добра, нават вельмі добра, калі Валянціна Шуста — заслужаная ўдзельніца беларускай самадзейнасці — атрымала спецыяльную ўзнагароду „Нівы" для найлепшага акцёра ў 1979/80 тэатральным сезоне БГКТ, а Анатоль Федарук — узнагароду старшыні ГП БГКТ за ўдалы дэбют на сцэне.

Здаецца, што абедзве пастаноўкі — заахвочваючы прыклад пошукаў новых форм дзейнасці тэатральных калектываў БГКТ. Адно-адзінае ім і нам усім пажаданне: каб яны знайшлі як мага болей паслядоўнікаў ды размножыліся дзесяткамі па ўсёй Беласточчыне. А гэта залежыць ад кожнага з нас!

М. Гайдук

Фота аўтара

Беластоцкія акцёры-аматары ў п'есе „Шчаслівая лавачка".

Ахвота ахвотаю, але...

Пасля стварэння Беларускага грамадска-культурнага таварыства на вёсках адзін за адным пачалі ўзнікаць гурткі. Пры сакольскім аддзеле першым, бо яшчэ ў 1956 годзе, арганізаваўся гурток БГКТ у Паўднёвым Востраве. Неўзабаве — у Сукавічах, Сухінічах, Лішчаной, Піражках, Новым Востраве, Сідарцы. У кожным з іх паўставалі групы аматарскай самадзейнасці. І так у 1960 годзе на Сакольшчыне было ўжо дзесяць аматарскіх калектываў. Усе з беларускім рэпертуарам. Ставілі сцэнкі не толькі ў сваіх вёсках. Выязджалі ў суседнія, а нават і далей. Давалі па 2-5 выступленняў у год. Многія з іх карысталіся вялікай славаю сярод мясцовага насельніцтва. Прыкладна, гурток з Сухініч, што ў Шудзялаўскай гміне. Ад пачатку сваёй дзейнасці да 1965 года даў ён шмат пастановак. Выступаў з такімі сцэнкамі, як „Такія сабе хлопцы", „Прымакі", „Паўлінка", „Боты",.

СЯМЯЦІЧЫ АБУВАЮЦЬ

Абутковая фабрыка ў Сямяцічах прадукуе жаночы і дзіцячы абутак. Ён пастаўляецца ва ўсе куткі нашай краіны. Купляюць яго таксама па-за яе межамі. Напрыклад, у Савецкім Саюзе. Гэта цэніць і абавязвае. Рабочы калектыў (тут працуе 867 асоб, у тым ліку 613 жанчын) паспяхова выканаў мінулагодні план — 792 тысячы пар абутку агульнай вартасцю ў 250,5 млн. злотых. Ад плана ў 1978 годзе быў ён большы на 22 тысячы пар абутку. Сямяціцкая абутковая — вядучая на Лукаўскім прадпрыемстве скуранай прамысловасці ў галіне пастаяннага павышэння якасці сваіх вырабаў. Сярод рабочых на асаблівую ўвагу заслугоўваюць шматгадовыя і вопытныя спецыялісты ў сваёй прафесіі: Зофія Клейзэровіч, Яніна Стэрнічук, Варвара Пэрлееўская, Крыстына Здраеўская, Францішак Баратынскі, Юзэф Баркулак, Мікалай Баена, Генрык Лазоўскі, Станіслаў Мазур, Ян Садоўскі і многа іншых.

Кіраўніцтва прадпрыемства дбае пра сацыяльна-бытавыя справы. Арганізавала адкормку свіней дзеля патрэб сваёй сталовай, ёй карыстаюцца таксама сем'і работнікаў. Фабрыка мае ўласны курортны асяродак у Вульцы над Бугам. У летнія месяцы тут адпачываюць цэлыя сем'і працаўнікоў. Для маладых рабочых дырэкцыя фабрыкі раздзяляе грашовы фонд на жылыя кватэры. Ёсць гасцініца для прыезджых, немясцовых рабочых. На прадпрыемстве працуе свая спажывецкая крама. Усё гэта звязвае рабочы калектыў прадпрыемства.

Абутковае прадпрыемства — гэта адна з візітных картачак горада.

Я. Целушэцкі

(Працяг са стар. 2)

бары рэпертуару. Неабходна шырэй выкарыстоўваць выдавецтвы, што прыходзяць з Савецкай Беларусі і ў далейшым ставіць фальклорныя пастаноўкі, выкарыстоўваць у іх захаваныя да нашага часу народныя звычаі і традыцыі.

Пасля VIII з'езду БГКТ былі праведзены конкурс народных музыкантаў і музычных калектываў. Агляд пацвердзіў, што захаваліся ў нас колішнія інструменты і мелодыі, што музыка ў нашым асяроддзі ўсё яшчэ карыстаецца папулярнасцю. Гэта першая спроба праводзіць такі конкурс, і яна паказала, што такую форму культурнай дзейнасці трэба ў далейшым развіваць.

На ўвагу заслугоўвае чытальніцкі конкурс, які праводзім з 1976 года супольна з Ваяводскай публічнай бібліятэкай і рэдакцыяй „Нівы". Дагэтуль былі праведзены конкурсы на тэмы:

1) Вялікая Айчынная вайна ў творах беларускіх пісьменнікаў — у 1976 г.,

2) Ці ведаем мы сучасную беларускую літаратуру? — у 1977 г.,

3) Праца і барацьба беларускага народа мінулага 60-годдзя ў беларускай савецкай літаратуры — у 1978/79 г.г.

Чытальніцкі конкурс — гэта добрая, карысная форма культурна-асветнай дзейнасці, ён разбудзіў большае зацікаўленне беларускай кнігай. Арганізацыя конкурсаў была спраўная. У мінулым годзе ў раённых эліміначыях прыняло ўдзел каля 500 чалавек.

Як недахоп у арганізацыі чытальніцкага конкурсу можна назваць тое, што ў ім не ўдзельнічаюць гарадскія гурткі БГКТ з Беластока, Варшавы і Гданьска. З гэтага вынікае заданне, каб пасля з'езду палепшыць працу, накіраваную на разбуджэнне большага зацікаўлення конкурсам у гарадскім асяроддзі, а таксама рабіць намаганні, каб пашырыць яго і павялічыць колькасць удзельнікаў у раённых эліміначыях.

ФЭСТЫ

Вельмі папулярнай формай культурнай дзейнасці Таварыства ў летнім перыядзе з'яўляюцца народныя фэсты, арганізаваныя супольна з гміннымі ўладамі, цэнтрамі культуры, грамадскімі арганізацыямі і грамадскасцю.

У справаздачным перыядзе былі арганізаваны 23 народныя фэсты.

Фэсты з'яўляюцца дасканалай формай знаёмства з нашымі калектывамі, нашымі мастацкімі дасягненнямі, а адначасова добрай формай зносін з насельніцтвам. Надалей у вясковым асяроддзі ўзрастае запатрабаванне на такія мерапрыемствы, а некаторыя вёскі, напрыклад, Рыбакі ў Міхалоўскай гміне і Літвінавічы ў Мілейчыцкай, прызналі наш фэст сваім мясцовым святам. Фэсты прыняліся ў грамадстве, атрымалі добрую ацэнку і вялікае зацікаўленне. Гэтую форму дзейнасці Галоўнае праўленне БГКТ надалей будзе ўдасканальваць, асабліва ў праграмным аспекце.

БАЗА

У культурна-асветнай дзейнасці наша арганізацыя карысталася даволі вялікай грамадска-матэрыяльнай базай. Культурна-асветную працу вялі мы ў 131 цэнтры культурнага жыцця, у тым ліку ў 50 клубах „Руху", 30 клубах сельніна і 47 вясковых святліцах. Дзейнічалі 4 уласныя клубы: у Варшаве, Гданьску, Беластоку і Гайнаўцы.

КАЛЕКТЫВЫ

У гэтых цэнтрах вяло працу 58 аматарскіх калектываў БГКТ: харавых, тэатральных і вакальна-інструментальных. Колькасць мастацкіх калектываў сістэматычна павялічваецца, асабліва вакальных.

Праца калектываў мастацкай самадзейнасці ўкладвалася па-рознаму. Ёсць у нас калектывы, якія дзейнічаюць сістэматычна, у якіх вялікі вопыт і багатыя мастацкія дасягненні. Адносіцца гэта да харавога калектыву з Гарадка, які ў 1979 годзе адзначаў 25 год сваёй дзейнасці. Аб папулярнасці і ролі гэтага калектыву ў культурным развіцці Беласточчыны сведчаць высокія ўзнагароды і дыпломы, якія атрымаў ён ад улад ваяводства і МСВ. Калектыў з Гарадка быў узнагароджаны знакам „Заслужаны для Беласточчыны" і ўпісаны ў ваяводскую кнігу заслужаных.

Актыўнымі з'яўляюцца таксама харавы калектыў „Васілёчкі" з Бельска, які сёлета святкаваў 15-годдзе сваёй пра-

„Міхалка“. Ездзілі па ўсёй ваколіцы. Былі і ў Гуранах, і ў Варанянах, і ў Талькоўшчыне, ездзілі і па фэстах. Прымалі таксама ўдзел у аглядах. „Сухініцкі гурток намагаецца павялічыць колькасць падпісчыкаў „Нівы“, заахвочвае мясцовых жыхароў да чытання беларускіх кніжак, арганізуе пры дапамозе настаўнікаў праблемны курс беларускай мовы і літаратуры, наладжвае танцавальныя вечарыны“ — чытаем у „Беларускім календары“ за 1966 год.

Школа была тады цэнтрам культурнага жыцця на вёсцы, свайго роду матoрам. Многія памятаюць самаахвярную працу мясцовай настаўніцы Зоі Алексы ў развіванні дзейнасці гуртка БГКТ. Усе ўспамінаюць спрыяльнасць і дапамогу былога кіраўніка школы ў Сухінічах Часлава Ляшука. І БГКТоўскае жыццё цвіло. Людзі гарнуліся, актыўна ўключаліся ў працу. Павялічвалася колькасць членаў мясцовага гуртка БГКТ, членаў актыўных.

Калі я наведаў Сухінічы 2 мая бягучага года, па ўсім гэтым застаўся толькі ўспамін, які стаў свайго роду прыгожай легендай. Людзей сабралася многа. У скромненькім памяшканні мясцовага клуба „Рух“ не было як прайсці. Але са старых членаў БГКТ засталося толькі трое. Іншыя змянілі адрасы. Ці значыць гэта, што вёска апусцела? Не. Гляджу па прыбыўшых на сход і бачу маладых людзей, якія тады, калі іх папярэднікі вялі шырока аматарскую самадзейнасць, актыўна ўключаліся ў жыццё БГКТ, былі яшчэ ў дзіцячым узросце. Дык можа лічаць яны гэта непатрэбным?

— Мы ўжо не раз думалі распачаць усё нанава, — спыняе нехта мае ціхія разважанні.

Доказам іх ахвоты да працы і да лепшай дзейнасці з'яўляецца і тое, што пачынаюць падпісваць дэкларацыю. Уступаюць новыя члены. Адразу аплачваюць складчыны. І арганізаваўся новы гурток. Дзе тады прычына?

Адзін перад другім пачынаюць паказваць на перашкоды. Галоўнае — няма дзе збірацца, няма дзе весці рэпетыцыі. А нават, калі б дайшло да фіналу, дык дзе даць выступленне? Клуб цесны. Невялічкі пакойчык. Зрабіць сцэну — і зойме амаль цэлае памяшканне. А гледачы?

— Выхад нібы ёсць, але цяжка дайсці да згоды, — чуецца голас з залы.

Планавалі наладзіць супрацоўніцтва з мясцовай школай, але дырэктар не згаджаецца. Дзіўная справа. Няўжо ж для школы не было б карысна і прыемна, што цвіце культурная дзейнасць? Ці ж не было б добра, каб супольна з мясцовымі самадзейнікамі адзначаць святы? У іншых школах так і робяць.

— Некалі, як была „Лявоніха“, дык і да нас прыязджала. А гэта моцна заахвочвала да працы, — зноў чуецца голас. — Здавалася, што нехта намі цікавіцца.

Як многа можна выліць з клуба вады? Несумненна, не больш, чым ён памесціць. Усё патрабуе падтрымкі. Для чалавека — гэта ежа, пчале — нектар, самадзейнасці — зацікаўленне.

Новаарганізаваны гурток БГКТ налічвае дзесяць членаў, дзесяць ахвотных да працы людзей. На колькі хопіць гэтай ахвоты?

Міхась Шаховіч

Вакальная група з Гарадка. На сёлетнім цэнтральным аглядзе заняла III месца ў катэгорыі сучаснай песні. Фота М. Шаховіча.

Жанчыны з Елянкі

Гурток вясковых гаспадынь з Елянкі ў Дубіцкай гміне налічвае 18 асоб. Узначальвае яго Вольга Голуб (з'яўляецца яна старшынёю ўжо 15 год). Сёлета елянскія жанчыны занялі трэцяе месца ў конкурсе „Больш агароднiны, фруктаў і кветак!“, які пастаянна арганізоўвае Ваяводскі саюз сельскагаспадарчых гурткоў. Атрымалі 2000 зл. і дыплом.

— Мы на гэта заслужылі, — кажа Вольга Голуб. — Уводзім дагэтуль малавядомыя гатункі агароднiны. Цяпер маем вопыт у вырошчванні нават парэю, сельдэрэю і іншай агароднiны. Дастаткова ў нас капусты. Кожная з мясцовых жанчын мае дагледжаны кветкавы агародчык. Садзім больш фруктавых дрэўцаў і маем, праўда, невялікія, уласныя сады. Трэцяе месца лічым за выдатны поспех. У конкурсе ўдзельнічала ж тысяча КГВ і звыш 13,5 тысяч жанчын.

Варта дадаць, што жанчыны з Елянкі арганізавалі курс пячэння і намераны неўзабаве арганізаваць курс гатавання. Вясною заказалі яны і ўжо атрымалі для гадоўлі 800 куранятак. За ўзнагароду намераны купіць сабе ў супольнае карыстанне настольную сервіроўку і кухонныя прылады. Ва ўсім значную дапамогу аказвае ім інструктар Кляшчэлеўскага СКР Ліля Сасноўская, шматгадовы вопытны дзеяч і арганізатар.

(яц)

М. ШАХОВІЧ — З народных гаворак

дубэльтуовка, -і, жан. — вялікая цёплая ваўняная хустка з махрамі. Прыкрываліся ёю зімою паверх вопраткі. Прынэсі з сундука дубэльтуовку. Накрыйсе дубэльтуовкою, бо змэрзнэш. Колі я нэ маю дубэльтуовкі.

маніэшка, -і, жан. — дэкаратыўнае заканчэнне верхняй часткі сукенкі. Нараблялі яго найчасцей з тонкіх ніток або нашывалі гатовымі карункамі. Купі ніток, то зроблю тобіэ в платіі маніэшку. Нэма з чого зробіті, і так ходжу бэз маніэшкі. А мусіт ужэ быті з маніэшкою, і так проходжу.

портяк, -а, мужч. — каляровая спадніца, пашытая з саматканага ільнянага палатна. Трэба пудшыті портяк, а то обтрэпаецце. Колісь было нашыеш портякуов, то і ходіш. Ат, портяк портяком, але муоцны.

рубэць, -я, мужч. — заканчэнне ніжняй часткі сукенкі ці спадніцы. Утвараецца таксама ад яго дзеяслоў „пудрубіті“, што абазначае — падшыць, падкласці. Чом в тэбэ в спудніці такі вэлікі рубэць? Возьмі мніэ пуодложы рубцём саян! Шчэ но в платіі зостало туолькі подуол пудрубіті і можна вжэ одягаті.

шэлянуовка, -і, жан. — хустка на восень. Была яна сярэдніх памераў са звісаючымі наўкол „стрэмплямі“ (сплеценыя па некалькі ніткі). Як будэш в міэсті, то купі мніэ шэлянуовку. Возьмі купі, як тэпэр тых шэлянуовок нігдэ нэма. Закруніце шэлянуовкою, а то віэтёр.

(Паўлы, гміна Заблудаў)

Ці ведаеце, што...

...у 1990 годзе Бельск будзе налічваць каля 30 тысяч жыхароў. Да гэтага часу будзе пабудавана 4,7 тыс. жылых кватэр, разбудаваны бальніца і філіял „Ухвытаў“, пабудавана ачышчальня камунальных і прамысловых сцёкаў.

У бягучым годзе будзе здадзена ў эксплуатацыю прадпрыемства па мантажу электралітычных кандэнсатараў, у якім будзе працаваць каля тысячы рабочых.

(яц)

цы, вакальны калектыў „Каласкі“, які дзейнічае пры клубе БГКТ у Беластоку, хоры з Дубяжына, Ляўкова, Райска, тэатральныя і фальклорныя калектывы з Беластока, Меляшкоў, Арэшкава і Бельскага беларускага ліцэя. Гэтыя калектывы, апрача ўдзелу ў конкурсах БГКТ, абслугоўвалі шматлікія мясцовыя мерапрыемствы мастацкай часткай.

Ёсць у нас і слабыя калектывы, якія пасля аднаго ці некалькіх выступленняў разлятаюцца. Прычынай тут, як правіла, з'яўляецца перамяшчэнне членаў калектыву на новае месца жыхарства. Аднак месца нежыццяздольных займаюць новыя, перспектыўныя калектывы. Такімі з'яўляюцца хоры ў Райску, Аўгустове, Старакорніне, Ляўкове, Курашаве, Міклашэве, Грабянях і Варшаве.

КАНЦЭРТЫ, СУСТРЭЧЫ, ВЫСТАЎКІ

У справаздачным перыядзе шырэй выйшлі мы з арганізаваннем канцэртаў калектываў мастацкай самадзейнасці. У 1976-79 было іх звыш 200. Усе карысталіся вялікім зацікаўленнем. Самымі актыўнымі былі харавыя калектывы з Гарадка і Беластока.

У справаздачным перыядзе арганізавалі мы 233 акадэміі і 242 вечарыны. Затым было 216 сустрэч з цікавымі людзьмі, у тым ліку 124 з членамі літаратурнага аб'яднання „Белавежа“.

Усімі сродкамі БГКТ пашырала і ўдасканальвала папулярызацыю ведаў аб СССР, асабліва аб Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспубліцы. Было арганізавана 550 фотавыставак, якія адлюстроўвалі гаспадарчыя, культурныя і грамадскія дасягненні БССР. У культурна-асветных цэнтрах, пры якіх дзейнічаюць гурткі БГКТ, паяўляліся актуальныя сценгазеты.

Галіна Кавальчук з Бельскага беліцэя на цэнтральным аглядзе „Беларуская песня-80“. Фота М. Шаховіча.

СУПРАЦОЎНІЦТВА

У галіне культурна-асветнай дзейнасці і ў ажыццяўленні праграмна-арганізацыйных задач Галоўнае праўленне БГКТ кіравалася дырэктывамі партыйных інстанцый і адміністрацыйных улад, супрацоўнічала з Ваяводскім Саветам прафсаюзаў, Аддзелам культуры і мастацтва Ваяводскай управы, Ваяводскім домам культуры, Ваяводскім праўленнем Саюза ЦСП, ПУПіК „Рух“, Ваяводскім праўленнем ТППР, ВЗСР і ЗСМП. Ад іх атрымалі мы фінансавую і арганізацыйную дапамогу ў арганізаванні мерапрыемстваў. Дзякуючы гэтаму супрацоўніцтву нашыя конкурсы і іншыя мерапрыемствы былі лепш падрыхтаванымі і лепш выконвалі свае задачы ў асяроддзі.

НА ВАРЦЕ

„Наш Пегас“ Валодзі Гайдука, пасля пядаўняй натацыі („Паэзія не забаўка“), у якой ён вылівае гнеўныя пачуцці на бедненькую галаваньку Дзядзькі Кваса, без мінусаў. Плюс: адзін з карэнных „белавежцаў“ абудзіўся з працяглай спячкі і, можна спадзявацца, „Ніва“ папоўнілася сталым супрацоўнікам. Не важна, што абудзіла Валодзю: тупат капыт Пегаса ці з'едлівы голас Кваса, важна, што ўвайсці ў спячку больш яму не ўдасца.

Бо трэ знаць, не забываць,
Што вартуе наш Парнас
Не хто іншы — Дзядзька Квас.
Назначэнню свайму варты,
З ім, браточку, няма жартаў.
Вартаўнічы з яго спраўны,
Вытрывалы і вытраўны.
Бяздзейнічаць не дазволіць,
Бога хай гультай не моліць,
Змены заістнелі ў нас,
Пойдзе ў сілу, ў рост Парнас.
Можа так, а можа й не,
Аднак гэтак сніцца мне.

Адносна майго партрэта, змешчанага на літстаронцы, дзякую. Гляну ў на сябе ззаду. Хай вас не здзіўляе вартаўнічае аружжа-даўгапіс. Выпішу да кропелькі. А тое, што я стаў перад Парнасам слупам, гэта са здзіўлення. Упершыню ўбачыў яго зблізку. Каб не было белых воблакаў, што ніжэй піку, у якіх распазнаў 8 старонак „Нівы“, зрабіў бы ад варот паварот. А так супакоіўся, зразумеў, што не адзінокі, і згадзіўся на ролю вартаўніка. І нахлынулі небывалыя роздумы. Чаму? Чаму ад вякоў Белавежа славілася белай вежай, а цяпер пік у белавежскага Парнаса чорны? Нічога дзіўнага, што творы парнасцаў дыхаюць холадам і страшаць цемрай. І падумаў: як толькі злязецца на Парнас на вячэру ўсе яго прадстаўнікі (дванаццаць хлопчыкаў і дванаццаць дзяўчатак), скажу ім:

— Даволі вам зазнавацца, пара за справу брацца. Хлеб, каўбаску жуеце, а міражамі жывяце.

І, выцягнуўшы з-за пазухі 13 нумар „Нівы“, прачытаю артыкул Руты п.з. „Вечар у клубе“. І асабліва акцэнт палажу на заканчэнне яго: „Самадзейніцы спявалі песні, ставілі скетчы і дэкламавалі **вершы Дзядзькі Кваса**“. І агарнуўшы іх (з галавы да ног) позіркам, набраўшы поўныя грудзі духу, гукну, аж пік Парнаса (а мо я сам) закалышацца. — Ці ж не сорамна вам, — гукну, — каб паэтам народа быў не парнасец, а Дзядзька Квас!?

Выконваючы вартаўнічую службу, хоэдзячы кругам ды навокал Парнаса, хадзілі і блудзілі мае думкі, аж ускладіся ў верш:

Родныя, крывінка наша,
Нам абрыдла творчасць ваша.
Не паэзія, не проза,
Абы толькі бабу з воза.
Ані складу ў ей, ні ладу,
Ані спераду, ні ззаду.
Жадных знакаў правапісу,
Ніякага кампрамісу,
Нагрувашчыванне слоў,
Бы кастрог на звалцы дроў.
Абразумцеся урэшце,
Годзе ў тара-тары лезці.
За пахмяны хлеб, каўбаску
Нам падкіньце песню, казку,
Ясных вершыкаў хоць крышку
(Калі ў вас не тонка кішка)
Пра нашыя дасягненні,
Нашы мары-летуценні,
Нашы радасці і смуткі,
Нашай працы плёны, скуткі,
Ёсць пісаць аб чым аж-аж,
Як паэт увойдзе ў раж.
Ці ж не сорам (яшчэ раз),
Каб паэтам быў Д. Квас,
Бесталентны, невучоны.
Здатны но пужаць вароны.
Або вас, вучоны дзеці,
Бы няма на гэтым свеце.
Толькі на Парнас ступілі,
Пра свой род-народ забылі.
Час, пара задаць урок:
Ісці з народам крок у крок.
Моду к чорту вы пашліце,
Вершы ясныя пішыце.
Раскусіце арэх гэты,
Модныя творчасці паэты,
Не цурайцеся вы нас,
Будзьце мондры...

Дзядзька Квас

Куток практычных ведаў

ВАРЭНІКІ

Варэнікі, ці як найчасцей называюць на Беласточчыне, піражкі, варта рабіць у тыя дні, калі ёсць больш вольнага часу і галава гаспадыні не занята іншымі справамі. Робяць іх са звычайнага цеста, з цеста на дражджах, а таксама з бульбянога. У сярэдзіну можна ўлажыць амаль усё і, калі фарш будзе адпаведна падрыхтаваны, будзе гэта заўсёды смачная страва. Піражкі можна варыць у вадзе і на пары, можна іх таксама смажыць і пячы ў духоўцы. Каб цеста на піражкі атрымалася мяккае, трэба рабіць яго з цёплай вадой. Калі такое цеста тоненька раскатаеш, піражкі будуць лёгка ляпіцца ды не будуць развальвацца, калі іх варым.

ПІРАЖКІ З ГРЫЧАНАЙ КАШАЙ І СЫРАМ

На фарш бярэм: паўшклянкі грычанай кашы, 1 1/4 шклянкі вады, цыбуліну, лыжку тлушчу, 15 дэкаў белага сыра, 1 ячка, соль, перац.

Зварыць грычаную кашу, астудзіць яе. Дадаць у кашу падсмажаную цыбуліну, раскрышаны сыр, ячка і прыправы па смаку. Добра вымяшаць, каб фарш не быў занадта сухі і не развальваўся.

З паўкілаграма мукі і вады зрабіць мяккае цеста на піражкі і раскатаць тоненькі блін. Выразаць даволі вялікім кубкам кружкі цеста, рабіць даволі вялікія піражкі і добра іх зляпліваць. Варыць у пасоленай вадзе, падаваць піражкі гарачымі, паліць тлушчам са скваркамі. Некаторыя ядуць гэткія піражкі з кефірам, але добрыя яны таксама з салатам з морквы ці сэлераў.

КАРТАЧЫ

На 1 кг варанай бульбы бярэм 2 кг сырой бульбы, соль. На фарш: 30 дэкаў тлустага варанага мяса, 30 дэкаў варанай капусты, соль, перац, цыбулю.

Сцертую на тарцы сырую бульбу адціснуць, змяшаць са змеленай варанай бульбай. Мяса змалоць у машынцы разам з варанай капустай, дадаць падсмажаную цыбулю, прыправы. Бульбяное цеста падзяліць на 18-20 частак, парабіць аладкі, разлажыць на іх фарш, робячы прадаўгаватыя картачы. Зварыць у пасоленай вадзе. Падаючы, паліць гарачым тлушчам з падсмажанай капустай.

Гаспадыня

Кансультацыя юрыста

ПЫТАННЕ: Выпадак здарыўся ў час запрагання каня перад выездам у мястэчка. Ці прыслугоўвае кампенсацыя і ў якім парадку яе можна дамагацца?

АДКАЗ: Кампенсацыя селяніну належыцца за раптоўнае здарэнне, выкліканае вонкавай прычынай, якая здарылася падчас выканання працы, звязанай з вядзеннем гаспадаркі, або выкананнем заданняў, даручаных грамадскімі ці палітычнымі арганізацыямі. Аб выпадку пакрыўджаны або член яго сям'і ці солтыс павінен неадкладна паведаміць начальніку гміны. Начальнік гміны мае абавязак неадкладна даследаваць прычыну выпадку і скласці карту выпадку, у якой мусяць быць сцверджаны акалічнасці і прычыны выпадку. Два экзэмпляры карты выпадку даручаюцца пакрыўджанаму або яго сям'і. Адзін экзэмпляр трэба падаць разам з прашэннем у мясцовы аддзел ЗУС, які прызнае кампенсацыю на аснове карты выпадку і рашэння КІЗ аб ступені сталай або доўгатрывалай утраты здароўя.

Кампенсацыя не прыслугоўвае, калі дзеянне не было звязана з вядзеннем сельскай гаспадаркі: напрыклад, селянін выбраўся ехаць у госці. Яна не належыцца таксама, калі выключнай прычынай выпадку было нарушэнне пакрыўджаным правіл, якія адносяцца да аховы жыцця або здароўя, выкліканае быў наўмысна, або праз якую нядбаласць. Не выплачваецца кампенсацыя таксама тым, якія ў значнай ступені прычыніліся да выпадку, будучы нецвярозымі.

КУПАЛЬСКАЯ
(полька)

На пругмэні коло мліна
стоіт дієўка, як каліна.
Довідалісь козакі —
едут тройкою ў сваты,
довідалісь козакі —
едут тройкою ў сваты.
Ой, шырока-шырока
трысьцяніцька гуліця,
а по ёй нішто нэ ходіт —
ні півэнь, ні курыця!
Одін козак
пуодбодрыўсе —
на діўчыну задівіўсе,
як на дієўку задівіўсе —
ёму воз поламіўсе,
як на дієўку задівіўсе —
ёму воз поламіўсе.
Ой, шырока-шырока
трысьцяніцька гуліця,
а по ёй нішто нэ ходіт —
ні півэнь, ні курыця!
Другі козак оглянуўсе —
до діўчыны ўсьміхнуўсе,
маті дочку путом біла,
коб козака нэ любіла,
маті дочці прыказала,
коб козака нэ кохала.

ФАЛЬКЛОР

Ад Анны Стахіюк. 1923 г. нараджэння, і Анны Максімчук, 1930 г. нараджэння, вёска Трасцянка гм. Нарва, запісаў 8 сакавіка 1980 г. М. Гайдук, мелодыю расшыфраваў Я. Бондар.

ВЕР-НЕ ВЕР

Астроне! Снілася мне, што паехала я ў Варшаву. Паглядзела на гадзіннік, а яго няма ў мяне на руцэ. Я стала плакаць. Паглядзела на зямлю. Бачу: гадзіннік ляжыць, разабраны на часткі. Я хуценька пазбірала часткі і злажыла. І што? Аправа мая, а галоўны механізм хтосьці замяніў. Што гэта значыць?

І другі сон. Быццам накінуліся на мяне і майго бацьку два сабакі. Майго бацьку хацелі задушыць, але я яго абараніла. Астроне! скажы, што абазначаюць гэтыя сны!

Марыся

Марыся! Ясна адно: нешта вашай сям'і пагражае, пагражае табе і твайму бацьку. Аб гэтым яскрава сведчаць абодва твае сны. Першы сон, хаця і прадвяшчае нядобрае, вельмі цікавы. Табе прысніўся гадзіннік, а з гадзіннікам ведаеш як: сніцца гадзіннік спраўны — поспехі ў справах, добрае здароўе, гадзіннік сапсаваны — разбітае жыццё, няўдача, смутак. Твой сон гаворыць за тое, што нешта ў вас папсуецца: ты ж спачатку згубіла свой гадзіннік, а калі знайшла яго, то аказалася, што твой гадзіннік разабраны на часткі. І нават тады, калі ўдалося табе яго зладзіць, высветлілася, што галоўны механізм нехта падмяніў. Так што думаю, нешта важнае, галоўнае, можна сказаць, у вашым жыцці наваліцца. Можа здароўе бацькі або маці, бо што ж можа быць важнейшае за здароўе?!

Другі твой сон сцвярджае факт, што ёсць у вас нейкія лютыя ворагі (тыя два сабакі, што накінуліся на вас). Тое, што ты бацьку абараніла, дае нейкую надзею на тое, што і ад вашых ворагаў вы неяк абаронііцеся, а можа проста ад нейкага няшчасця, якое, зрэшты, можа здарыцца ж з кожным у любы момант.

Астрон

Сардэчныя тайны

Дарагое Сэрцайка, мне ўжо 45 гадоў. Мае дзеці дарослыя ўжо, жанатыя і хачу параіцца, што мне рабіць. Я выйшла замуж у 19 гадоў. Муж прыйшоў да мяне на гаспадарку. Жыла я тады з бацькам і мамай. Муж да работы быў лянівы, а да гарэлкі хвацкі. І так толькі дзякуючы бацьку і маці гаспадарка наша была не горшая ад іншых. Але чатыры гады назад бацька памёр. Муж надалей піў і гуляў і ўрэшце пакінуў нас і жыве з нейкай жанчынай у горадзе. Памагаюць нам дзеці крыху, але яны ў горадзе жывуць. Муж ужо трэці год як пайшоў ад нас. Мама захварэла, аперацыю ў бальніцы рабілі. Цяпер не можа цяжка працаваць. Мне стала яшчэ цяжэй. І вось нядаўна прыйшоў да мяне Сяргей. Ён з нашай вёскі, удавец. Жыве пры сыне. Яму цяжка жыць дома, нявестка вельмі ліхая. Запрапанаваў, каб прыняла я яго да сябе. Кажа, вазьмі развод, пажэнімся і будзем разам працаваць. Гэта чалавек добры, працавіты, усё сам зробіць. Ведаю, што было б мне лягчэй. Ды я разводу з мужам не маю, а ўжо і старэйшая, сорамна замуж выходзіць. Мама то мне жыць не дае, усё выходзь ды выходзь. Дзеці ні сяк, ні так, як хочаш, кажуць. А што ты, Сэрцайка, мне параіш?

Раіса з Бельшчыны

Раіса! Ты яшчэ не старая, і яшчэ час, каб наладзіць жыццё. Яшчэ за добрага чалавека напэўна варта выйсці замуж. І няма чаго тут саромецца. Падай на развод, адчэпішся канчаткова ад гультая і п'яніцы ды зможаш выйсці за Сяргея. Прамучылася з мужам столькі гадоў, дык хоць рэшту жыцця пражывеш па-чалавечы.

Сэрцайка

БУГ У АГНІ

Развітаўся я з сям'ёй Любы і Міхася Млынарчукоў, а іх сын пазнаёміў мяне яшчэ з адным жыхаром вёскі Турна Малая, з **Аляксандрам Лучкам**, які таксама шмат чаго цікавага чуў і сам бачыў у той час, калі тут Буг стаяў у агні.

Але мне захацелася палазіць на развалінах даўнейшых дотаў, значыць — доўгатэрміновых абаронных пунктаў, у якіх так заўзята змагаўся Пятро Плаксей. І сапраўды, аказаліся яны надзвычай доўгатэрміновымі. Стагоддзі пройдуць, а яны будуць тырчаць над Бугам і сцерагчы тайну чалавечага жыцця і смерці, геройства і злачынства. Стаяў я сярод разарваных ад выбухаў жалезабетонных глыбаў, сярод стальных прутоў, паскручаных неймавернай сілай, а ў галаве ўсё яшчэ шумелі словы Пятра Плаксея, ды зноў і зноў усплывалі вобразы з расказаў Івана Шыбакова аб змаганнях абаронцаў радзімы.

Дзе, у якіх дотах яны ваявалі? Ці ў тым, што ў лесе ля балота, ці ў тым, што ля дарогі, якая ідзе на хутар да Шума, ці ў тым, што ля шашы з Сямяціч у Драгічын, а можа ў тым, што на поўнач ад вёскі Слохі Аннапольскія? Хто гэта можа ведаць?

Гэтыя тайны надбужных дотаў дапамог мне разгадаць Іван Мікалаевіч Шыбакоў, які прыслаў вось гэтую схему абароны **3-яй роты 17-га асобага артылерыйска-кулямётнага батальёна,** які ўваходзіў у састаў **62-га Брэсцкага ўмацаванага раёна.** Ён піша:

„...Калі пачалася вайна, вёска Слохі апынулася ў кальцы абстрэла трох дотаў, а нават чатырох, а немцы наступалі адной калонай ад Драгічына на Бельск, а другой — ад Драгічына на Сямяцічы, якраз цераз Слохі. Таму вёска Слохі знаходзілася пад моцным абстрэлам з абодвух бакоў...“

І крыху далей ён паясняе:

„... Дот **„Горный“** — гарматна-кулямётнага тыпу, камандзір — малодшы лейтэнант **Шэўлюкоў Іван Ігнацьевіч.**

Дот **„Быстры“** — кулямётнага тыпу, камандзір — малодшы лейтэнант **Шыбакоў Іван Мікалаевіч.**

Дот **„Холм“** — артылерыйска-кулямётны, камандзір — малодшы лейтэнант **Зайцаў Сяргей Мікалаевіч.**

Дот **„Чорны“** — кулямётны, камандзір — малодшы лейтэнант **Еськоў Аляксандр Васільевіч.**

Дот **„КІМ“** (Камуністычны інтэрнацыянал моладзі) — кулямётны, камандзір — малодшы лейтэнант **Елісеенка Мікалай Васільевіч.**

Дот **„Пчолка“** — кулямётны, камандзір — **Сазонаў Іван Пятровіч.**

Дот **„Безымянны“** — кулямётны, камандзір — лейтэнант, прозвішча якога не ўдалося ўстанавіць. Ён быў з групы новых маладзенькіх афіцэраў, свежых выпускнікоў ваеннага вучылішча, якія прыехалі на Буг напярэдадні вайны. Двое з іх — **Міркін** і **Усцінаў** — у час баёў знаходзіліся разам са мною ў доце „Быстры“.

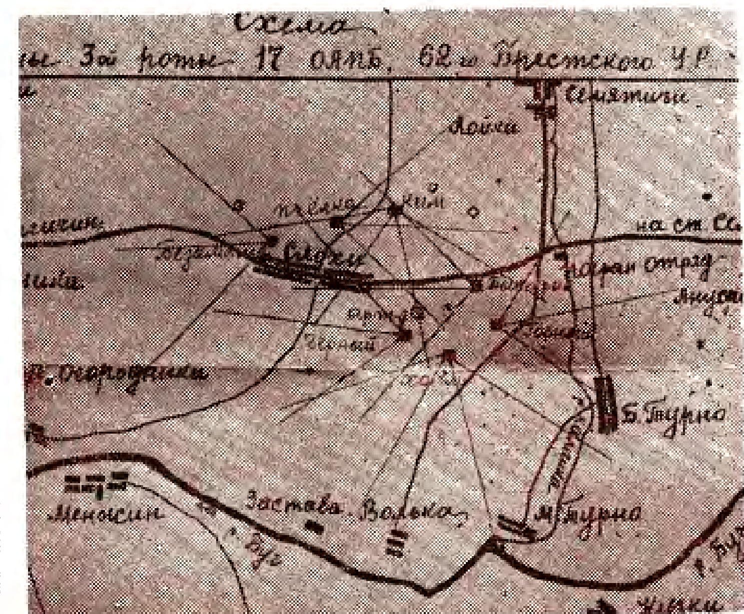
Доты „Безымянны“, „Пчолка“ і „КІМ“, якія знаходзіліся на поўнач ад вёскі Слохі, патрацілі з намі ўсялякую сувязь ужо на другі, або на трэці дзень вайны. Гітлераўцы іх акружылі і абаронцаў атруцілі газамі. Але яны трымаліся аднак яшчэ да 27-28 чэрвеня 1941 года...“ — сцвярджае І. М. Шыбакоў. Тут варта прыгадаць, што гітлераўская армія перайшла Буг надосвітку 22 чэрвеня 1941 года, а з расказаў жыхароў Слох Аннапольскіх вынікае, што дот „Безымянны“ разбурылі яны падвечар першага дня вайны, а дот „Пчолка“ трымаўся на дзень даўжэй і яго гітлераўцы ўціхамірылі, прымяняючы агнямёты. Гэта тут, у „Пчолцы“, загінуў адзін салдат з гармонікам у руках, спяваючы *„калі паміраць, дык пад музыку“*. Хопіць аднак гэтых паясненняў. Што яшчэ піша І. М. Шыбакоў?

„...Дот „Быстрый“ разбурылі немцы 25 чэрвеня, — адзначае ён. — Адначасова прымянілі газы. 26 чэрвеня астаўшыхся ў жывых людзей перавялі ў доты „Горны“, „Холм“ і „Чорны“. Я папаў у дот „Горны“, дзе знаходзіліся параненыя салдаты і афіцэры пад апекай ваеннага фельчара **Афанасія Кузьміча Маліноўскага.**

Доты „Горны“, „Холм“ і „Чорны“ спынілі абарону 30 чэрвеня. Немцы іх разбурылі ўзрыўчаткай і палілі з агнямётаў...“

Апрача гэтых сямі дотаў, пра якія піша І. М. Шыбакоў, у наваколлі Слохаў Аннапольскіх знаходзяцца яшчэ тры безыменныя бункеры... Два на поўнач ад вёскі і адзін — на поўдзень, пад лесам. На схеме абазначаны яны пустымі квадратамі. Іх не паспелі ўзброіць і яны ўдзелу ў баях не прымалі. А ўсе іншыя — нямыя сведкі мужнасці і пакутніцтва савецкіх байцоў. Варта ведаць аб гэтым, вандруючы па надбужнай даліне і захапляючыся яе прыгажосцю. Адной са сцежак праз гэтую даліну правядзе нас Аляксандр Лучко. Але гэта ўжо праз тыдзень.

Віктар Рудчык

ТРЫБУНА чытачоў

НАСТАЎНІКІ ПАШЫРАЮЦЬ ВЕДЫ...

...не толькі шляхам здабывання адукацыі ў вышэйшых навучальных установах. Свой настаўніцкі варштат яны ўдасканальваюць і на чарговых метадычных спатканнях. Нядаўна такая рабочая сустрэча настаўнікаў беларускай мовы гайнаўскай групы адбылася ў Нарве. Урок роднай мовы ў V кл. вяла шматгадовая настаўніца мгр Ала Якубоўская. Яго тэмай была 110 гадавіна з дня нараджэння Уладзіміра Леніна. Вучні нараўскай школы падрыхтавалі альбом пра жыццё і дзейнасць правадыра рэвалюцыі.

Абмеркаваннем урока кіраваў візітатар беларускай мовы мгр Аляксандр Іванюк. У сваім выступленні настаўніца дубінскай школы мгр Ольга Гарустовіч падкрэсліла, што дамашняя праца вучняў была навасцю. Зводзілася яна да таго, што настаўніца, знаючы ўзровень навучання сваіх выхаванкаў, дала розную працу на дом, што ў нараўскіх умовах становіцца неабходным. Справа ў тым, што працэнт навучэнцаў роднай мовы тут яшчэ невялікі ў параўнанні з колькасцю беларускіх дзяцей.

Падкрэсліла таксама, што нават і ў цяжкіх памяшкальных умовах можна выканаць і выкарыстаць многія навуковыя дапаможнікі — табліцы, фотагазеты, альбомы.

Настаўніца з Трасцянкі звярнула ўвагу на багатыя веды вучняў нараўскай школы пра Леніна, якія настаўніца ўмела выбрала з часопісаў беларускіх і рускіх, даступных нашым школам. Падкрэсліла таксама, што вучні дасканала гавораць па-беларуску.

Візітатар беларускай мовы адзначыў вялікую актуальнасць тэмы ўрока, падкрэсліваючы багацце асноўнага матэрыялу. Настаўніца не прамінула элементаў як пазнаўчых, так і выхаваўчых. Старалася ўключыць ва ўрок усіх вучняў. Урок быў вельмі працавіты і спакойны, без нервовага напружання. Візітатар падзякаваў настаўніцы і дырэктару школы Янку Іванюку, падкрэсліваючы яго адданне навучанню роднай мовы. Візітатар сказаў таксама, што ўмовы ў нараўскай школе дрэнныя, а ўражанні добрыя. У агульнай дыскусіі аб навучанні беларускай мовы настаўнікі-госці пажадалі дзецям і педагагічнаму калектыву нараўскай школы, каб хутка змаглі яны займацца ў новай школе, пра пабудову якой многа гаворыцца, а якую так цяжка пачаць, а таксама, каб усе беларускія дзеці сталі тут вывучаць родную мову.

Рута

НЕЗАБЫЎНАЕ

Сёлетняя ўрачыстасць з нагоды гадавіны перамогі над фашызмам адбылася ў Нараўскай гміне ля помніка ахвяр гітлераўскага варварства, які знаходзіцца ў лесе за Васькамі. Ужо ў першы месяц свайго „новага парадку“, выконваючы план знішчэння славянскіх народаў, немцы вывезлі і расстралялі ў лесе за Васькамі групу людзей 31 ліпеня 1941 года. Было гэта першае масавае забойства жыхароў гміны Нараў. Загінула тады 43 асобы, у тым ліку адна жанчына — маці малых дзетак.

22 ліпеня 1960 года грамадскасць гміны пры дапамозе тагачасных паветовых улад у Гайнаўцы, паставілі ахвярам помнік. На абеліску чытаем іх імёны і прозвішчы.

У 35 гадавіну перамогі на гмінную ўрачыстасць ля помніка з'ехаліся калектывы працоўных людзей, моладзь пачатковых школ у Нарве і Крыўцы, збавідоўцы, сем'і забітых і жыхары навакольных вёсак. Ганаровую варту ля помніка трымалі гарцэры з нараўскай школы. З прамовамі выступілі сакратар Гміннага камітэта партыі Канстанцін Юшкевіч і старшыня Гміннага камітэта ЗБоВіД Цімафей Астапкевіч. Затым прадстаўнікі рабочых калектываў паднеслі вянкі і букеты кветак. паклалі таксама кветкі сем'і забітых і моладзь. У многіх у вачах стаялі слёзы. Людзі яшчэ доўга ўспаміналі, стоячы групамі, тыя страшныя дні і выказвалі жаданні, каб яны ніколі не паўтарыліся.

Рута

НЯСЛАЎНАЯ ХРОНІКА

У вёсцы Падкаменка, гміна Саколка, згарэла стадола з сенам і зернем аўса і жыта. Мяркуюць, што прычынай пажару было 6-гадовае дзіця, якое гуляла ў запалкі.

На шашы каля вёскі Забелле, гміна Ясвілы, трактарыст на ўласным трактары з'ехаў у роў і перакуліўся. Гаспадара прываліў трактар. Чалавек памёр на месцы.

МЫ — З БЕЛАРУСКАГА ЛІЦЭЯ

Мы — вучні І „а“ класа Агульнаадукацыйнага ліцэя з беларускай мовай навучання ў Бельску Падляшскім. Ужо даўно мы чытаем „Ніву“. Нас вельмі цікавяць змешчаныя ў ёй артыкулы, некаторыя з іх знаёмяць нас з жыццём іншых школ.

Калі мы бліжэй пазнаёміліся з нашай школай, прыйшлі да вываду, што яе жыццё вельмі цікавае і варта пазнаёміць з ім чытачоў „Нівы“.

Звяртаемся з просьбай да рэдакцыі — прыміце нас у рады карэспандэнтаў! Мы вырашылі пастаянна пісаць аб жыцці нашага ліцэя. У склад нашай групы ўваходзяць: Галіна Лапцева, Малгажата Семянюк, Аліна Бурыла, Ян Пляскові і Пётр Кандрацюк.

*

Перш за ўсё мы хочам расказаць вам аб конкурсе „Што ведаем пра патрона сваёй школы?“, які нядаўна ў нас адбыўся. У ім прынялі ўдзел вучні ўсіх першых класаў. Перад конкурсам усе салідна рыхтаваліся да яго. Чыталі артыкулы і кніжкі пра Браніслава Тарашкевіча.

Спачатку ўсе мы пісалі тэст, які вымагаў ад нас добрай знаёмасці жыцця і дзейнасці Тарашкевіча. Да наступнага этапу заквяліфікаваліся толькі вучні І „а“ класа, іх было 12 асоб. Першымі адбыліся пісьмовыя элімінацыі, потым вусныя, да іх дайшло 4 асобы: Малгажата Семянюк, Галіна Лапцева, Аліна Бурыла і Ян Пляскові.

Нягледзячы на нервы і вельмі цяжкія пытанні, якія датычылі дакладнай знаёмасці жыцця Тарашкевіча, узровень конкурсу быў высокі. Яго ўдзельнікі добра адказвалі на пытанні. Камісія ў складзе: З. Дзем'янюк, І. Назарук, В. Рышчук, — мела многа клопату, каго на якое месца паставіць. Прыйшла да справядлівага вываду, што найлепш за ўсіх адказвала Малгося Семянюк. Перад конкурсам яна вельмі перажывала, але адказвала выдатна. Потым былі: Галіна, Аліна і Янэк, якія таксама добра ведалі тэму.

Усе 12 асоб атрымалі цікавыя ўзнагароды — беларускія кніжкі Быкава, якія прыгадзяцца ім на ўроках беларускай мовы.

Дзякуючы конкурсу мы бліжэй пазнаёміліся з вобразам Браніслава Тарашкевіча. Нас захапіў яго нязломны характар, яго вернасць беларускай справе.

Пётр Кандрацюк,
вучань І „а“ класа

Ад рэд. Вітаем з радасцю ўсю вашу цудоўную групу ў ліку карэспандэнтаў „Нівы“. Тэма, якую вы выбралі для сваіх карэспандэнцый, — багатае жыццё такой выдатнай школы, якой з'яўляецца ваш ліцэй, варта шырокага апісання. Віншуем вас — першакласнікаў з перамогай у конкурсе і дасканалым валоданнем роднай мовай. А таксама з вашай разумовай спеласцю і адвагай. Чакаем новых цікавых матэрыялаў.

ВЕТЭРАНЫ

Старшыня гарадскога праўлення Саюза пенсіянераў і інвалідаў Яўген Слядзінскі паінфармаваў нас, што ў Беластоку працуе 20 гурткоў гэтай арганізацыі. У размову ўключыўся Рамуальд Янкоўскі, які з'яўляецца адміністрацыйным і арганізацыйным кіраўніком вакальна-дэкламатарскага калектыву пенсіянераў і інвалідаў „Верасы“ (Вжосы).

Калектыў складаецца з 18 асоб артыстаў і дзейнічае вельмі актыўна ў культурным жыцці Беласточчыны і не толькі. Напрыклад, у 1979 годзе на агульнапольскім конкурсе ў Быдгашчы калектыў заняў першае месца на 38 калектываў. Мастацкім кіраўніком пенсіянерскіх „Верасоў“ з'яўляецца Мар'ян Зайкоўскі, пад кіраўніцтвам якога калектыў дабіваецца вялікіх поспехаў.

В. Петручук

ЗЯЛЁНЫ ДЗЕНЬ

Вучні Дубіцкай зборнай школы — 7 і 8 класы, разам са сваімі настаўнікамі садзілі лес каля вёскі Чэхі Арлянскія. Саджанцы — бярозу і сасну, даставілі на месца лясныя ўлады. Работа кіпела. Пасадзілі маладц лес на абшары 0,60 га. Кіраваў маладымі рабочымі мясцовы ляснічы прыватных лясоў Міхал Какоцкі з Дубіч Царкоўных. Ён таксама разам з нашым дырэктарам школы мгр Янам Копчуком з'яўляецца ініцыятарам гэтай акцыі, якая не з'яўляецца апошняй такога роду. М. Какоцкі стараецца, каб на месцы ўсіх наўгоддзяў вырас для будучых пакаленняў стройны лес, пасаджаны ў нашы дні і нашымі рукамі.

М. Панфілюк

„ВАСІЛЁЧКІ“ Ў ДУБРОВЕ

Беларускі хор „Васілёчкі“ з Бельска пад кіраўніцтвам мгр Сяргея Лукашука выступіў у маі ў Дуброве Беластоцкай. Канцэрт быў прысвечаны 35 гадавіне перамогі над фашызмам. Зала была перапоўнена моладдзю і старэйшымі. Песні спадабаліся публіцы, якая ўзнагароджвала спевакоў бурнымі апладысментамі. А гарадок Дуброва спадабаўся „Васілёчкам“. Яны абяцалі, што калі знойдуць час, то яшчэ адведаюць гэтае мілае і чыстае мястэчка і зноў заспяваюць цудоўныя беларускія песні.

Іван Кірыжюк

„Васілёчкі“ на сваім юбілейным канцэрце.

Дамініка Івацік, Ахрымы. „Я прачытала артыкул інжынера Б. Ф. Рудкоўскіна „На рынку ў Бельску“. Зразумела, што пытанні гэтыя вельмі важныя і па шаблону тут дзейнічаць не будзеш. Але ўсё ж хочацца пачуць добрую параду ад людзей, больш вопытных у гэтай справе. Мяне яшчэ моцна зацікавіў малюнак інжынера Рудкоўскіна: хата стаіць і вярба расце. Як глянеш на гэту вярбу, то здаецца, што яна стаіць і расце, як жывая. Так зрысаваць, то трэба многа работы і дакладнасці.

А цяпер песні:

Толькі голас твой звонкі пачую,
Голас шчыры душы маладой,
Зноў дыханне радзімы адчую,
Птушак спеў, гаю шум за ракой.

Прыгадаю зноў матчыны песні,
Што за кроснамі пела да сну.
Як дзяўчаты у нас на лаўцы
Яшчэ ўзімку гукаюць вясну.

*

І чаму ж гэта так — адзін можа
Столькі гукаў душы перадаць,
А другі толькі ў сэрцы змяшчае
Ўсё тое, што сэрца трывожыць.

Мне спяваць бы пра ўсё, што
змяшчаю
Я з маленства ў сэрцы маім,
Каб жыла песня доўга ў тым краю,
Дзе ўзрастала дзяўчынкай малой.

Я знаю, той не песняр, хто найпершы
Ўсё не хоча ў жыцці расказаць.
Я б хацела, каб з маіх дзесяць вершаў
Хоць адзін вы маглі праспяваць.

У КЛУБЕ КНІГАЛЮБАЎ „КРЫНІЦЫ“

3 гады назад, у красавіку 1977, на Беласточчыне пабываў адказны сакратар Слонімскага райаддзялення таварыства аховы помнікаў гісторыі і культуры Іван Дарафеевіч Міско. Так пачалася дружба з новымі сябрамі — беларускімі пісьменнікамі братняга краю.

Пасяджэнне клуба „Крыніцы“ было прысвечана развіццю братніх літаратур. Па просьбе кнігалюбаў Слоніма І. Д. Міско выступіў са змястоўнай і падрабязнай лекцыяй „Беларускія пісьменнікі Беласточчыны“. Лектар расказаў аб многіх цікавых фактах.

Давід Зінгер,
старшыня клуба „Крыніцы“

МАРНУЕЦЦА

Чуем заклік, каб ашчаджаць, каб шукаць рэзерваў на сваіх месцах працы, у сваіх вёсках, каб як найтанней і як найбольш усяго выrабляць з уласных матэрыялаў. Усе ведаюць, што лес — гэта каштоўная сыравіна. Чаго толькі не робіцца з дрэва!

І тут я хачу расказаць кароткую гісторыю пра тоўстыя тапалі, якія парэзаны, ляжаць і гніюць. Усё гэта дзеецца на дарозе з вёскі Патока ў Міхалова. Два гады таму назад была ў „Ніве“ заметка „Увага, старыя дрэвы пагражаюць“. Цяпер тыя дрэвы зрэзалі, але яны ляжаць і гніюць. І што ж гэта за работа? Ці ж не варта тых тапаляў аддаць драўнінпай прамысловасці, а нават людзям на дровы? Вядома мне, што з лесу бяруць нават галлё і перарабляюць яго на розныя пліты, якіх мы вельмі многа патрабуем у будаўніцтве. А тут матэрыял, лепшы ад галля, гніе.

М. Лук'янюк

У АДКАЗ НА НАШУ КРЫТЫКУ

Да публікацыі „ІЗНОЎ ЧАМУСЬ ПРЫЙШЛА ЗІМА“, „Ніва“ № 4 (1248) ад 27.01.80 г.

Адказвае: DYREKCJA REJONOWA KOLEI PAŃSTWOWYCH W BIAŁYMSTOKU.

W nawiązaniu do notatki prasowej „I znów niewiadomo czemu przyszła zima”, przedkłada się następujące wyjaśnienie:

W dniu 12.12.1979 r. poc. nr 77034 w relacji Białystok — Warszawa Zachodnia (odjazd z B-stoku godz. 9.30) został zestawiony ze składu poc. nr 79020 przybyłego ze stacji Ełk o godz. 7.50. Przejście składów pociągów przez stację Białystok było zgodne z obowiązującym rozkładem jazdy. Wagony przybyłe do stacji Białystok były ogrzewane właściwie.

W czasie postoju pociągu na stacji Białystok, skład był podgrzewany z kotłowni lokalnej, a następnie z lokomotywy pociągowej od godz. 9.00.

Przed odjazdem pociągu ze stacji Białystok, nie stwierdzono usterek technicznych z zakresu ogrzewania.

Na podstawie przeprowadzonego dochodzenia służbowego **ustalono, że po wyjeździe** ciągu ze stacji Białystok nastąpiło uszkodzenie sprzęgu ogrzewczego w pierwszym wagonie od lokomotywy. Spowodowało to wstrzymanie dopływu pary do następnych wagonów w składzie pociągu, a tym samym nastąpił spadek temperatury wewnątrz wagonów.

W czasie postoju pociągu na stacji Łapy usterka została usunięta i nastąpiło właściwe ogrzewanie pociągu.

Uszkodzenie sprzęgu ogrzewczego w czasie jazdy pociągu nastąpiło z przyczyn technicznych, niezależnych od pracowników PKP stacji Białystok, w związku z czym odstąpiono od wyciągniecia wniosków służbowych.

Za zaistniałe niedogrzanie składu pociągu, za pośrednictwem **tygodnika „Niwa”,** uprzejmi przepraszamy podróżnych korzystających w tym dniu z usług PKP.

Dyrektor
(inż. Marian Woronowicz)

Да публікацыі „КУДЫ ПАДЗЕЛАСЯ НАФТА“, „Ніва“ № 11 (1255) ад 16.03.80 г.

Адказвае: WOJEWÓDZKI ZWIĄZEK SPÓŁDZIELNI ROLNICZYCH „SAMOPOMOC CHŁOPSKA” w BIAŁYMSTOKU.

W odpowiedzi na notatkę prasową, dotyczącą trudności związanych z zakupem nafty świetlnej w sklepach informujemy, że zaopatrzenie odbiorców w naftę leży w gestii Centrali Produktów Naftowych.

WZSR „Samopomoc Chłopska” jako uzupełnienie, tam, gdzie brak stacji CPN prowadzi sprzedaż nafty świetlnej w sklepach Gminnych Spółdzielni.

Nadmieniamy, że nafta z uwagi na specyficzne właściwości nie może być sprzedawana we wszystkich sklepach, a zwłaszcza spożywczych.

Celem poprawy w zaopatrzeniu, uzgodniono z Dyrekcją CPN w Białymstoku o sprzedaży w pierwszej kolejności Gminnym Spółdzielniom niezbędnych ilości nafty do bieżącej sprzedaży na terenie województwa, tam gdzie brak stacji CPN.

Pismem Nr RZR/III/2/536/80 z dnia 16.04.1980 r. przekazano do Gminnych Spółdzielni powyższe ustalenia z Dyrekcją CPN oraz zobowiązano Prezesów GS do niezwłocznego uzupełnienia zapasów nafty.

I-szy Zastępca Prezesa Zarządu WZSR
(inż. A. Łętowski)

ХІБА Ў ВЫХАВАННІ

Пісьманосец кінуў у нашу паштовую скрынку ліст, адрасаваны суседцы з чацвертага паверха. Тата сказаў, каб я аднёс ліст па назначэнню.

Убачыўшы ліст, суседка абрадавалася.

— Ты добры хлопчык, — сказала яна, пагладзіўшы мяне па галаве. — Можа зойдзеш на хвілінку?

Я ўвайшоў, хоць не бачыў у гэтым ніякага сэнсу.

— Я пакажу табе свайго новага сыночка, — сказала суседка і ўвяла мяне ў пакой, дзе ў куце стаяла калыска.

У калысцы ляжала нешта, нагадваючае вялікага чарвяка, падсмажанага на агні.

— Ён цудоўны, ці не праўда? — расчулена спытала суседка.

— Нічога сабе, — згадзіўся я. — Напэўна, нядаўна нарадзіўся?

— Нарадзіўся? — перапытала яна. — Ён не нарадзіўся. Яго прынёс бусел.

Я ўважліва паглядзеў на яе. Яна не жартавала.

— Ды буслы яшчэ не прыляцелі, — сказаў я.

— Тыя буслы, якія прыносяць дзяцей, наогул нікуды не адлятаюць. — вытлумачыла яна.

Я яшчэ ўважней паглядзеў на яе. Не, яна сапраўды не жартавала.

— У вас не зусім дакладны погляд на гэта, — асцярожна сказаў я. — Дзяцей не прыносяць ніякія буслы. Нас вучылі ў школе, што дзеці нараджаюцца. Калі хочаце, я магу вам даказаць...

Суседка адступіла на некалькі крокаў.

— Калі ласка, ты мне нічога не даказвай! — нейк дзіўна завішчала яна. — І лепш ідзі адсюль.

— Не хочаце — не трэба, — сказаў я. — Але часам карысна даведацца што-небудзь новае.

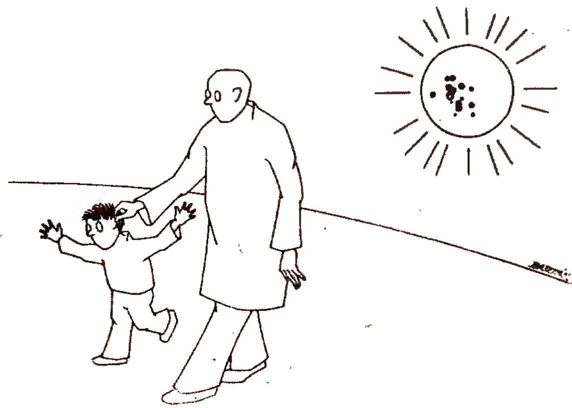
Яна зрабіла рух, быццам збіралася выпхнуць мяне за дзверы.

— Ідзі адсюль, агіднае дзіця! — крыкнула яна. — Выбірайся, або я паклічу мужа!..

Я махнуў рукой і выйшаў.

Дзіўныя людзі. У школу яны не хадзілі, ці што?..

Яцак Савашкевіч

З „Весніка Задрыпоніі“

ПЛАДЫ АКСЕЛЕРАЦЫІ

Дзіця Авоськаў загаварыла ў пяцімесячным узросце. Першымі яго словамі былі: „Зноў налізаўся, гора ты маё“.

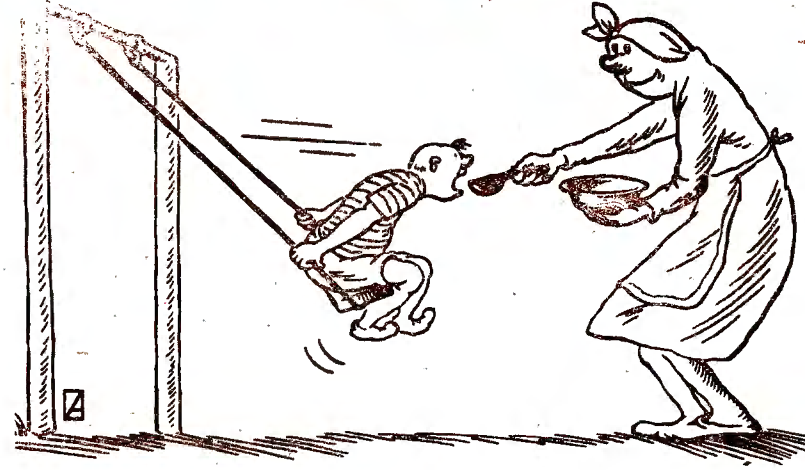
ЦІ ВЕДАЕЦЕ, ШТО...

...з 2 да 5 год дзіця без напружання ўспрымае лавіну інфармацыі і пачынае гаварыць настолькі добра, што адвучыць яго ад гэтай прывычкі ўжо немагчыма.

Так прывык смактаць палец у дзяцінстве, што потым усё высмоктваў з яго. Нават квартальныя справаздачы.

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

— Ты ведаеш, дарагі, трэба нам быць больш асцярожнымі, калі мы гаворым у прысутнасці Луіджы. Ён сёе-тое ўжо пачынае разумець і задае далікатныя пытанні:

— Напрыклад?

— Напрыклад, чаму я выйшла за цябе замуж.

*

— Чаму ў цябе такі чырвоны нос, татка?

— Таму, што паўночны вецер заўсёды дзьме ў нос, — адказаў бацька. — Будзь добры, сынок, перадай мне графінчык.

— Ты што, не чуў, што цябе прасіў бацька? — умяшалася маці. — Падай бацьку паўночны вецер.

*

Жонка скардзіцца мужу:

— Ах, Карл, які ж усё-ткі сорам, што дзіця ў Грэтхен нарадзілася да вяселля...

— Што ж тут саромнага? Адкуль яно магло ведаць, калі будзе вяселле?

Без слоў.

ДЛЯ ДЗІЦЯЦІ

— Калі ласка, дайце мне вітаміны для дзіцяці.

— Вам „А“, „В“ ці „С“? — спытаў аптэкар.

— Усё роўна, яно пакуль не ўмее чытаць.

ЛЕПШ МАЎЧАЦЬ

Бацька да сына-першакласніка:

— Сяргейка, настаўніца кажа, што калі б яна цябе не спытала, ты заўсёды маўчыш, быццам і гаварыць не ўмееш. Можаш ты мне гэта вытлумачыць?

— Ведаеш, калі мяне настаўніца пытае і я адказваю — то яна мне ставіць двойку, а калі маўчу — нічога не ставіць.

БЕДНЫ ТАТА

Маленькая дзяўчынка пытае ў бацькі:

— Татачка, а цябе калі-небудзь біла твая мамачка?

— Не, толькі твая.

У ДЗІЦЯЧЫМ САДЗЕ

Сад дзіцячы, нібы вулей,
Цэлы дзень звініць, гудзе.
Ці матуля, ці бабуля,
Ці сястрычка, ці татуля
Кожны дзень сюды вядзе
Кацю, Светку і Галінку,
Зосю, Эдзіка і Нінку,
Пецю, Славіка і Жану,
І Алёну, і Аксану,
Казіміра, Віцю, Сашу,
Таню, Раю і Наташу,
Вову, Мішу, Зіну, Толю,
Косцю, Ігара ды Полю.
А над садам —
Сонца свеціць.
Добра ў гэтым садзе
Дзецям.
Тупацяць ды скачуць
Ножкі
Па сцяжынках
Ды дарожках,
Ля якіх растуць бярозкі,
Заплятаюць вербы коскі,
І апраткаю зялёнай
Ціха шэпчуць
Вербы, клёны.
А на клумбах кветкі, кветкі —
Усе прыгожыя, як дзеткі.
У садзе — гульні,
У садзе — спевы
І направа,
І налева.
А сягоння дзецям раннем
Задалі адно пытанне:
— Кім з іх кожны хоча быць?..
Дружна у адказ гучыць:
— Касманаўтам, машыністам,
Інжынерам і артыстам,
Лётчыкам, швяёй, танкістам,
Прадаўцом, будаўніком,
Урачом-чараўніком,
Поварам і футбалістам,
Токарам і хакеістам,
Трактарыстам, рыбаком,
Столярам, кранаўшчыком,
Паштальёнам і ткачыхай,
Настаўніцай і краўчыхай,
Выхавацельніцай сада
За дзяцей адказы рада,
І, ўсміхаючыся, кажа:
— Каб збыліся мары вашы,
Трэба з'есці манку-кашу.

Віктар Шымук

— А ён першы пачаў!

ГУМАР З БАРАДОЮ

Хлапчук вёў на вяроўцы цяля, якое кідалася ва ўсе бакі. А тут якраз ураднік праязджаў.

— Ты чаму перада мною шапкі не здымаеш, хам?! — закрычаў ён на хлапца.

— Калі ж мае рукі заняты, пане ўраднік. Злезьце, калі ласка, з воза, патрымайце цяля, а я шапку здыму.

Каляска для будучага астранома.

ПОЗНА

Малая Волечка маме:

— Мама, забяры мяне сёння з дзетсада раней.

Мама: — А хіба я цябе позна забіраю?

Волечка: — Аўжэш. Як толькі настане зіма, ты чамусь за мною прыходзіш уначы.

ЗАБАЎКА

Хто нарайў табе купіць Міхаську гэту небіткую забаўку?

— Няўжо разбіў? Гэтага не можа быць!

— Не можа быць! Ён разбіў ёю ўвесь сервіз на 12 персон.

ПАТОМНАЯ РЫЗЫКА

У многіх сем'ях мае месца пераемнасць прафесій. Так здарылася і ў сям'і Рондаляў з Лос-Анджэлеса. Яшчэ старэйшы Рондаль, дзед, у свой час спыніў увагу на складанай і небяспечнай ролі каскадзёра. Потым яго прафесію пераняў сын, потым унук Рэд. Зараз юнаку толькі споўнілася шаснаццаць гадоў, ён яшчэ вучыцца ў школе, але ўжо на ўсё жыццё выбраў сабе справу бацькі і дзеда і дабіўся значных поспехаў. Кожны дзень, вярнуўшыся з заняткаў, ён робіць па некалькі саскокаў з дзесяціметровага даху свайго дома на кучу пенапласту. І гэтак — з дзесяцігадовага ўзросту.

Бадай, нехта можа сказаць: ну, што тут дзіўнае? Хлапчукі ўсе схільныя да рызыкоўных гульняў, і сярод іх часам трапляюцца такія, якія любяць павыхваляцца сваёй смеласцю перад сябрукамі. Яно так, але што датычыцца Рэда Рондаля, то ён кіруецца не гэтымі легкадумнымі меркаваннямі. Яму неаднаразова даводзілася саскокваць са скал, выбягаць ахопленым полымем з пажару, выконваць і іншыя незвычайныя трукі. За кожнае выступленне на кіназдымках яму плацяць 300-700 долараў. Так што Рэд даўно, як кажуць, увайшоў у смак, і вельмі шкада будзе, калі аднойчы, не разлічыўшы свае сілы і магчымасці, гэты таленавіты юнак стане ахвярай свaіх небяспечных заняткаў. Шкада, што маладому чалавеку ў інтарэсах заробку даводзіцца так рызыкаваць здароўем і нават жыццём.

Не так падступна зязюля, як зязюліны дзеткі.